

Kütüphanelerin Yeşil Vizyonu: Küresel Hareket ve Türkiye’deki Yansımaları

Green Vision of Libraries: Global Movement and Reflections in Türkiye

Ali KAVAK¹

¹Kırıkkale Üniversitesi, Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, Kırıkkale, Türkiye

Sorumlu yazar /
Corresponding author : Ali KAVAK
E-posta / E-mail : alikavak@kku.edu.tr

ÖZ

Bu çalışma, Yeşil Kütüphane Hareketi’nin küresel gelişimini ve Türkiye’deki yansımalarını incelemektedir. 1990’ların başında ortaya çıkan yeşil kütüphane hareketi, kütüphanelerin çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği benimsemesini amaçlamaktadır. Çalışmada, hareketin tarihsel gelişimi, temel ilkeleri ile uluslararası ve Türkiye’deki uygulamaları ele alınmıştır. Yeşil sertifikasyon sistemleri ve dünya genelindeki başarılı örnekler incelenerek hareketin pratik uygulamaları sunulmuştur. Türkiye’deki duruma odaklanarak, Rami Kütüphanesi, Uşak Banaz Halk Kütüphanesi ve Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi gibi önemli yeşil kütüphane örnekleri değerlendirilmiştir. Kapsamlı bir literatür taraması ve nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak elde edilen bilgiler, Türkiye’deki yeşil kütüphane uygulamalarının henüz gelişme aşamasında olduğunu ve uluslararası standartlarla karşılaştırıldığında henüz ilk örneklerinin gelişim gösterdiğini ortaya koymuştur. Çalışmamızın sonucunda, Türkiye’deki kütüphanelerin sürdürülebilirlik potansiyelini artırmak için politika geliştirme, enerji yönetimi, farkındalık programları, işbirliği ve ağ kurma, sertifikasyon ve belgeleme, yeşil koleksiyon geliştirme ve sürdürülebilir lojistik gibi alanlarda öneriler sunulmuştur. Bu çalışma, Yeşil Kütüphane Hareketi’nin küresel ve yerel boyutlarını ele alarak Türkiye’deki kütüphanelerin sürdürülebilirlik konusundaki potansiyelini ortaya koymakta ve gelecekteki uygulamalar için yol gösterici olmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil kütüphane hareketi, sürdürülebilir kütüphanecilik, çevresel sürdürülebilirlik, Türkiye’de yeşil kütüphaneler, yeşil kütüphane projeleri

Başvuru/Submitted : 31.08.2024
Revizyon Talebi/
Revision Requested : 06.10.2024
Son Revizyon/
Last Revision Received : 16.12.2024
Kabul/Accepted : 17.12.2024

This article is licensed
under a Creative Commons
Attribution-NonCommercial
4.0
International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

This study examines the global development of the Green Library Movement and its reflections in Türkiye. This green library movement, which emerged in the early 1990s, aims to encourage libraries to adopt environmental, economic and social sustainability. This study examines the historical development of the movement, its basic principles and its international and Turkish practises. Researchers present practical applications of the movement analysing green certification systems and successful examples from around the world. Focusing on the situation in Türkiye, important examples of green libraries such as Rami Library, Uşak Banaz Public Library and Koç University Suna Kıraç Library are evaluated. The information gathered through a comprehensive literature review and qualitative content analysis revealed that green library practises in Türkiye are still in their early stages of development and are still in their infancy when compared to international standards. As a result of our study, recommendations are presented in areas such as policy development, energy management, awareness programmes, collaboration and networking, certification and documentation, green collection development and sustainable logistics to increase the sustainability potential of libraries in Türkiye. By addressing the global and local dimensions of the Green Library Movement, this study reveals the sustainability potential of libraries in Türkiye and aims to provide guidance for future practises.

Keywords: Green library movement, sustainable librarianship, environmental sustainability, green libraries in Türkiye, green library projects

EXTENDED ABSTRACT

This study comprehensively analyzes the development of the Green Library Movement in the global context and its reflections in Türkiye. This movement, which emerged in the early 1990s, is an important initiative that transforms libraries into organisations that embrace environmental, economic and social sustainability. Our article analyzes the historical development of this movement, its basic principles and its applications in international platforms in detail.

The main purpose of our study is to comprehensively examine the development, practises and sustainability policies of the Green Library Movement worldwide, especially in Türkiye. In this context, by analysing the information in the literature and in practise areas related to environmental, economic and social sustainability related to the green library movement, it is aimed to reach conclusions on how libraries in Türkiye can be more effectively involved in this movement.

Methodologically, our study is based on a comprehensive and systematic literature review. Various sources such as academic articles, books, International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) guidelines, reports and papers were analysed. In particular, the 'International Green Library Bibliography' compiled by the German Green Library Network was analysed in detail. The collected data were analysed using the qualitative content analysis method described by Krippendorff (2018).

In our article, the history and characteristics of the Green Library Movement are discussed in detail. Then, the development of the movement in the international context is analysed, and green certification systems and successful examples of green libraries around the world are presented. These examples demonstrate the practical applications and global impact of the movement.

One of the focal points of our study is the current state of the green library movement in Türkiye. In this context, important examples such as Rami Library, Türkiye's first sustainable library, the 'Agro Library' project of Uşak Banaz Public Library, and Koç University Suna Kıraç Library's efforts focused on sustainable development goals are analysed in detail. In addition, the green building certification process in Türkiye is also discussed.

The results of our research show that the Green Library Movement has achieved significant success at the international level and has been strongly adopted, especially in North America and Europe. The fact that organisations such as IFLA and the American Library Association (ALA) pay special attention to sustainability plays an important role in encouraging practises in this field. However, it was found that practises in Türkiye show some deficiencies compared to international standards. The green library movement in Türkiye is still in its infancy, and there is a need for more awareness and training programmes in this area.

Considering these findings, our study offers a series of recommendations to improve green

library practises in Türkiye. These recommendations include policy development, energy management, awareness programmes, collaboration and networking, certification and documentation, green collection development, sustainable logistics and green supply chain practises, collaboration with community-supported environmental initiatives, integration and use of green library technologies, and sustainability performance reports.

As a result, this paper addresses the global and local dimensions of the Green Library Movement, demonstrates the potential of libraries in Türkiye in terms of sustainability, and aims to provide guidance for future practises. Our study emphasises the contributions that the Green Library Movement can make to librarianship practises in Türkiye and aims to contribute to the dissemination of sustainable librarianship at the national level. In this context, it is suggested that libraries should adopt strategies such as making their environmental sustainability policies more effective, ensuring energy efficiency, raising awareness of environmental sustainability in society, and establishing international co-operation.

This study presents the steps that need to be taken to accelerate the green transformation of libraries in Türkiye and bring them in line with international standards. It also highlights the role of libraries not only as information centres but also as pioneers of social change and sustainable development. For future research, it is recommended to measure the effectiveness of green library practises in Türkiye and to conduct comparative analyzes with international examples.

GİRİŞ

Yeşil Kütüphane Hareketi, 1990'lı yılların başında ortaya çıkan ve kütüphanelerin çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği benimseyen kurumlar haline gelmesini amaçlayan önemli bir girişimdir (Antonelli, 2008). Bu hareket, kütüphanelerin geleneksel işlevlerinin ötesine geçerek çevre bilincini artıran, doğal kaynakları verimli kullanan ve topluma çevre odaklı hizmetler sunan kurumlara dönüşmesini hedeflemektedir (Akbulut ve diğerleri, 2018). Uluslararası Kütüphane Dernekleri ve Kurumları Federasyonunun (International Federation of Library Associations-IFLA) Çevre, Sürdürülebilirlik ve Kütüphaneler Bölümü (Environment, Sustainability and Libraries-ENSULIB), yeşil ve sürdürülebilir bir kütüphaneyi, “çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği bütüncül bir şekilde ele alan bir bilgi merkezi” olarak tanımlamaktadır (IFLA ENSULIB, t.y.).

Yeşil Kütüphane Hareketi'nin önemi, günümüzün en kritik küresel sorunlarından biri olan çevre krizine kütüphanelerin sistematik bir yaklaşım geliştirmesini sağlamasında yatmaktadır. Küresel ısınma, iklim değişikliği ve doğal kaynakların tükenmesi gibi çevresel sorunlar, toplumların sürdürülebilir kalkınma anlayışını benimsemesini gerekli kılmıştır (Aldrich ve Kropp, 2023, s. 249). Bu bağlamda kütüphaneler, enerji verimliliği, su tasarrufu, sürdürülebilir malzeme kullanımı gibi çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine dayanan yapılar olarak tasarlanarak hem kullanıcı sağlığını desteklemekte hem de çevre üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirmektedir (Antonelli, 2008, s. 4-5).

Kütüphaneler, çevresel sürdürülebilirlikte çok yönlü ve kritik bir rol oynamaktadır. Bu kurumların, toplumun bilinçlenmesinde ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmede merkezi bir konumda bulundurulması önemlidir. Çünkü kütüphaneler, güncel ve doğru çevre bilgisine erişim sağlayarak, eğitim programları düzenleyerek ve örnek uygulamalar sergileyerek topluma rehberlik etmektedir (Antonelli, 2020, s. 91). Kütüphaneler, sürdürülebilirlik bağlamında önemli bir konuma sahiptir. Bu kurumlar, sürdürülebilir kalkınmanın temel hedefleriyle doğrudan örtüşen işlevlere sahiptir. Toplumsal farkındalık oluşturma, toplumsal direnci geliştirme, eşit ve kapsayıcı hizmet sağlama gibi roller, kütüphanelerin temel misyonuyla uyumludur. Sürdürülebilirlik ve bilgi arasındaki güçlü ilişki, kütüphaneleri bu alanda önemli bir aktör haline getirmektedir. Kütüphaneler, yaygın ve örgün eğitim sistemindeki yönlendirici rolleriyle, sürdürülebilirlik konusunda toplumsal farkındalığı artırmada etkili olmaktadır. Ayrıca yaşam boyu öğrenme pratiğindeki önemleri, sürdürülebilirlikte sürekliliği sağlamada kritik bir role sahiptir (Akkaya, 2023, s. 135).

Bu çalışmada, yeşil kütüphane hareketinin gelişimi ve örnekleri incelenmektedir. Birleşmiş Milletler'in (BM) 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (Sustainable Development Goals) çerçevesinde, IFLA'nın bu alandaki çalışmalarına genel bir bakış sunulmaktadır. Yeşil kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma sürecindeki rolüne odaklanan bu çalışma, uluslararası alandaki ve Türkiye'deki yeşil kütüphane uygulama örneklerini ele almaktadır. Bu bağlamda, kütüphanecilik alanında sürdürülebilirlik olgusunun kurumsal işleyişe, toplumsal farkındalığa ve kullanıcı hizmetlerine yansımaları açısından yeşil kütüphane hareketinin sunduğu fırsatlar değerlendirilmektedir.

1. Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmanın temel amacı, Yeşil Kütüphane Hareketi'nin dünya genelinde ve Türkiye'deki gelişimini, uygulamalarını ve sürdürülebilirlik politikalarını inceleyerek bu alanda farkındalığı artırmak ve literatüre katkıda bulunmaktır. Çalışmada, yeşil kütüphane hareketine ilişkin çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik ile ilişkili uygulama alanlarındaki ve literatürdeki bilgiler incelenerek Türkiye'deki kütüphanelerin bu harekete nasıl daha etkin bir şekilde dâhil olabileceğine ilişkin çıkarımlara ulaşılması hedeflenmektedir.

Bu hedef doğrultusunda çalışmada, Yeşil Kütüphane Hareketi ile ilgili mevcut bilgiler incelenmektedir. Öncelikle yeşil kütüphane hareketinin tarihsel gelişimine ve temel ilkelerine ilişkin genel bir çerçeve sunulmaktadır. Bu bilgiler, hareketin ortaya çıkışından günümüze kadar olan sürecini ve dayandığı temel prensipleri anlamak açısından önemlidir. Daha sonra, uluslararası platformlarda sürdürülen yeşil kütüphane çalışmaları ve uygulamalarından örnekler verilerek bu uygulamaların Türkiye'deki yansımalarına

ilişkin gözlemlerde bulunmaktadır. Türkiye'deki yeşil kütüphane uygulamalarından seçili örnekler incelenerek bu alandaki mevcut durum hakkında fikir edinilmeye çalışılmaktadır. Çalışmada ayrıca yeşil kütüphane anlayışının geliştirilmesine ve yeşil kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine potansiyel katkısına ilişkin değerlendirmelerde bulunmaktadır. Bu değerlendirmeler, kütüphanelerin daha geniş sürdürülebilirlik gündemine nasıl entegre olabileceğini anlamak açısından önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında, Türkiye'de yeşil kütüphane uygulamalarının yaygınlaştırılmasına yönelik öneriler sunulmakta olup, bu önerilerin Türkiye'deki kütüphanecilik alanına katkı sağlayabileceği düşünölmektedir. Bu önerilerin çevreye duyarlı kütüphane hizmetlerinin geliştirilmesine ve sürdürülebilir kütüphanecilik uygulamalarının ülke genelinde benimsenmesine katkı sağlayabileceği öngörülmektedir.

Çalışmada “*Yeşil Kütüphane Hareketi'nin küresel gelişimi ve IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü alan kütüphanelerin öne çıkan uygulamaları ışığında, bu hareketin Türkiye'deki kütüphanecilik alanına yansımaları ve potansiyel katkıları nelerdir ve Türkiye'deki kütüphanelerin sürdürülebilirlik politikaları nasıl geliştirilebilir?*” sorusu araştırılmaktadır. Bu soru, yeşil kütüphane hareketinin uluslararası boyutunu Türkiye bağlamına taşıyarak, ülkemizdeki kütüphanelerin sürdürülebilirlik alanındaki durumunu ve gelecek potansiyelini incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu çalışma, kapsamlı bir literatür incelemesine dayanmaktadır. Yeşil kütüphane hareketi ve sürdürülebilir kütüphanecilik uygulamaları hakkında geniş bir yelpazede kaynak taraması yapılmış, akademik makaleler, kitaplar, IFLA'nın yeşil ve sürdürülebilir kütüphaneler için hazırladığı yönergeler, raporlar ve bildirimler incelenmiştir. Ayrıca yeşil kütüphane uygulamalarına ilişkin vaka çalışmaları ve sürdürülebilir kalkınma konusundaki stratejik planlar da araştırma kapsamında değerlendirilmiştir. Özellikle Alman Yeşil Kütüphane Ağı (Netzwerk Grüne Bibliothek, 2024) tarafından derlenen ve 1971'den 2024'e kadar olan dönemi kapsayan Uluslararası Yeşil Kütüphane Bibliyografyası (International Green Library Bibliography) detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Elde edilen bilgiler, Krippendorff'un (2018) tanımladığı nitel içerik analizi yaklaşımı esas alınarak sistematik bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, incelenen kaynaklardaki belirli temaları, kavramları ve eğilimleri belirlemeyi ve yorumlamayı amaçlamaktadır. Analiz sürecinde, yeşil kütüphane uygulamaları, sürdürülebilir kütüphanecilik stratejileri ve bu alandaki uluslararası eğilimler gibi ana temalar etrafında bilgiler sınıflandırılmış ve sentezlenmiştir. Örneğin, çalışmanın *Yeşil Kütüphanelerin Genel Nitelikleri* başlığı altında yeşil bina tasarımı ve enerji verimliliği gibi sürdürülebilir kütüphanecilik stratejileri incelenmiştir. Benzer şekilde, *Dünya'dan (Bazı) Yeşil Kütüphane Örnekleri* bölümünde uluslararası eğilimlere dair örnekler sunulmuş, bu temaların küresel yansımaları tartışılmıştır. Türkiye özelindeki analizler ise *Türkiye'de Yeşil Kütüphane Literatürüne Bakış* başlığında derinleştirilerek sürdürülebilirlik stratejilerinin ulusal düzeydeki uygulamaları değerlendirilmiştir. Makale boyunca yeşil kütüphane uygulamalarının farklı boyutlarını anlamaya yönelik bir çerçeve yapı oluşturulmaktadır. Bu metodolojik yaklaşım, uluslararası alanda ve Türkiye'de Yeşil Kütüphane Hareketi'nin gelişim sürecini, güncel durumunu ve gelecekteki potansiyelini anlamak için bir çerçeve sunmaktadır.

2. Literatür Değerlendirmesi ve Kavramsal Çerçeve

Yeşil Kütüphane Hareketi, kütüphanelerin çevre üzerindeki etkilerini azaltmayı hedefleyen bir akım olarak 1990'ların başında ortaya çıkmıştır. Bu hareket, sürdürülebilirlik kavramının kütüphanecilik alanında giderek artan öneminin bir yansıması olarak gelişmiştir. Kütüphanelerin çevresel etkilerini azaltmayı, enerji verimliliğini artırmayı ve toplumda sürdürülebilirlik bilincini yaygınlaştırmayı amaçlamaktadır. Bu hareketin temellerinin atılmasında, 1990 yılında 50'den fazla ülke tarafından imzalanan Talloires Deklarasyonu önemli rol oynamıştır. Yükseköğretimde çevresel sürdürülebilirlik konusunda ilk resmî belge olarak kabul edilen bu deklarasyon, üniversitelerin diğer birimleriyle birlikte kütüphaneleri de çevre dostu uygulamalara yönlendirmiştir (Antonelli, 2008; Association of University Leaders for a Sustainable Future, 1990; Bilgili ve Topal, 2021).

Yeşil kütüphanecilik kavramının literatürdeki ilk örneklerinden biri olarak, LeRue ve LeRue'nun (1991) Wilson Kütüphane Bülteni (Wilson Library Bulletin) dergisinin Şubat 1991 sayısında yayımlanan “Yeşil

kütüphaneci” (The green librarian) adlı makalesi, evde ve kütüphanede kullanılan çevre dostu uygulamaları detaylı bir şekilde ele alarak, bu alandaki öncü çalışmalardan biri olmuştur. Aynı sayıda çevre bilgi kaynakları, Dünya Günü etkinlikleri, kütüphanelerdeki gürültü kirliliği ve çevre gibi konulara da yer verilmiştir (Eagan, 1991; Rome, 1991; Watson, 1991).

IFLA, BM'nin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine ulaşmada kütüphanelerin önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır (Herkes için Kütüphane Ofisi, 2016). Kütüphaneler, toplumların sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasında çeşitli yollarla katkıda bulunmaktadır. Bunlar arasında evrensel okuryazarlığı teşvik etmek, bilgiye erişimdeki boşlukları kapatmak, dijital içermeyi ilerletmek ve dünya kültürünü ve mirasını korumak yer almaktadır (IFLA, 2017a).

2.1.Dünyada Yeşil Kütüphane Literatürüne Genel Bakış

1992 yılında, çevre konusu hakkında kaygı duyan bir grup kütüphaneci ve sivil toplum çalışanı, bilgi dünyasında çevre konuları çalışmalarını içeren “The Green Library Journal (GLJ) adlı bir dergi yayımlamaya başlamıştır (Jankowska, 2000). Bu dergi, kütüphanecilik ve bilgi bilimi alanında çevre konularına artan ilgiyi yansıtarak kütüphaneciler, bilgi danışmanları, sivil toplum kuruluşları ve eğitimciler arasında uluslararası bir bilgi alışverişi platformu oluşturmayı amaçlamıştır. Derginin ilk sayısına, Amerikan Kütüphane Derneği'nin (American Library Association-ALA) yeni kurulan Çevre Görev Gücü (Task Force on the Environment) önemli katkılar sağlamıştır. Bu sayıda, yeşil kütüphane hareketi üzerine Pope'nin (1992) “The Greening of ALA Conferences”, Link'in (1992) “ALA's Task Force on Environment”, Murray'nin (1992) “Special Libraries and Environmental Information”, Steiger'in (1992) “Oh, How Green is Your Library”, Kruse'un (1992) “Recycling Opportunity: Laser Printer Cartridges” ve Cruse'un (1992) “Environmental Impacts” başlıklı makaleleri yayımlanmıştır. Bir yıl sonra, Kasım 1993'te Assistant Librarian dergisinde Atton (1993) “Green Librarianship: A Revolt Against Change (Yeşil Kütüphanecilik: Değişime Karşı Bir İsyân)” adlı makalesinde Amerika Birleşik Devletleri'ndeki (ABD) yeşil kütüphanecilik faaliyetlerini anlatmış ve İngiltere'deki kütüphanecileri, kütüphanede iş-tüketici modelini benimsememeleri konusunda uyarmıştır. Bu makaleler, kütüphanecilik alanında çevre bilinci ve sürdürülebilirlik konularına artan ilgiyi yansıtmaktadır. ALA konferanslarının çevre dostu hale getirilmesinden, özel kütüphanelerin çevresel bilgi yönetimindeki rolüne kadar geniş bir yelpazede konuları ele alarak, kütüphanelerin ekolojik ayak izlerini azaltma çabalarını gözler önüne sermektedir. Ayrıca ALA'nın çevre görev gücünün oluşturulması, sektörün bu konuya verdiği önemi vurgulamaktadır. Kütüphanelerin günlük hizmetlerinde çevre dostu uygulamaları benimsemesi ve atık yönetimi stratejileri (örneğin, lazer yazıcı kartuşlarının geri dönüşümü) gibi pratik çözümler sunarak, bu makaleler kütüphanelerin sadece bilgi merkezleri değil, aynı zamanda çevresel sürdürülebilirliğin öncüleri olabileceğini göstermektedir.

Yeşil kütüphanecilik konusunda hazırlanmış bir sonraki önemli çalışma ise 2003 yılında yayımlanmıştır. Public Libraries dergisinde Cantú ve Andersen (2003) tarafından yayımlanan “Yeşil olmak kolay değil ama kesinlikle eğlenceli: Ann Arbor Bölge Kütüphanesinde sürdürülebilirlik programlaması (It's not easy being green, but it sure is fun sustainability programming at the Ann Arbor District Library)” başlıklı çalışmada, kütüphanelerde küresel düşünüp yerel hareket etme prensibine dayalı bir programa odaklanılmıştır. Programın öne çıkan etkinlikleri arasında alternatif yakıtlı araçlar, yaban hayatı ekolojisi, kukla gösterisi, sürdürülebilir ev turu, yeşil günlük tutma ve film gösterimi yer almıştır. Çalışmada, kütüphanenin toplum merkezi olarak işlevini ve eğitim kaynağı olarak hizmet etme misyonunu, sürdürülebilirlik gibi birbiriyle ilişkili konularla bütünleştirmenin etkin bir yaklaşım olduğu vurgulanmıştır (Cantú ve Anderson, 2003, s. 243).

2000'li yılların başından itibaren, yeşil kütüphane kavramı daha geniş ölçekte ilgi görmeye başlamıştır. Library Journal dergisi, yeşil kütüphaneler ve kütüphanelerin çevresel sürdürülebilirliği konularında öncü yayınlar yapmıştır. Brown'un (2003) “The New Green Standard (Yeni Yeşil Standart)” adlı çalışmasında, yeşil kütüphanelerin yükselen bir eğilim olduğu vurgulanmış ve kütüphanelerin yeşil tasarımda öncü oldukları belirtilmiştir. Schaper (2003) “Public Input Yields Greener Library Design (Halkın Katılımı Daha Yeşil Kütüphane Tasarımı Sağlıyor)” başlıklı çalışmasında, Fayetteville Halk Kütüphanesinin Blair

Kütüphanesi bölümünün Arkansas'ta Enerji ve Çevresel Tasarımda Liderlik (Leadership in Energy and Environmental Design-LEED) sertifikalı ilk bina olduğunu ifade etmiştir. Pinkowski (2007), "Keeping Track of Green Libraries (Yeşil Kütüphanelerin İzini Sürmek)" adlı çalışmasında, yeşil kütüphanelerin bir dizinini oluşturmayı amaçlayan "greenlibraries.org" adlı bir web sitesini incelemiştir. Neale (2008) ise "Go Green! (Yeşil Ol!)" başlıklı makalesinde kütüphanelerin sürdürülebilirliğini artırma yöntemlerini ele almıştır. Fialkoff (2008), "Green Libraries are Local (Yeşil Kütüphaneler Yereldir)" başlıklı editoryal yazısında San Francisco Halk Kütüphanesinin çevresel sürdürülebilirlik konusunda örnek teşkil ettiğini vurgulamıştır.

Yeşil kütüphane hareketi gün geçtikçe küresel bir boyut kazanmıştır. Aulisio (2013) kütüphane binaları için rehber ve içgörüler sağlarken, Kurbanoğlu ve Boustany (2014) yeşil kütüphanelerden yeşil bilgi okuryazarlığına geçişi tanımlamış, Shah ve diğerleri (2015) ise akademik kurumlarda yeşil hareketin gerekliliğini vurgulamıştır. Fedorowicz-Kruszewska'nın (2021a; 2021b) çalışmaları, yeşil kütüphanecilik alanına kritik katkılar sağlamıştır. Özellikle konu ile ilgili bibliometrik analiz çalışması (2021a), araştırma alanının gelişimsel çizgisini ortaya koyarak, 1991-2006 arası ilk dönem ve 2007-2020 arası daha sistematik yayın dönemi olmak üzere iki temel dönem belirlemiştir. Çalışması, yeşil bina yönetiminin en sık araştırılan tema olduğunu ve 2010 sonrası dönemin yeşil kütüphaneler için teorik çerçeve oluşturma dönemi olduğunu doğrulamıştır. Fedorowicz-Kruszewska'nın (2021b) diğer çalışmasında ise "yeşil kütüphane" ve "yeşil kütüphanecilik" terimlerinin tanımlarını netleştirerek yeşil kütüphane göstergelerini genişletmiş ve alanın kavramsal anlaşılmasına önemli katkılar sağlamıştır.

Meher ve Parabhoi (2017), Hint kütüphanelerine odaklanarak yeşil kütüphanelere genel bir bakış sunmuş, Sawant ve Sawant (2018), yeşil kütüphaneci kavramını, özelliklerini ve rolünü tartışmıştır. ALA (2001; 2007; 2008) ise bu yıllarda yaptığı çalışmalar ile sürdürülebilirlik ve kütüphaneler arasındaki bağlantıyı vurgulayarak yeşil kütüphane kavramına odaklanmıştır. Bu çalışmalar ve etkinlikler, 2000'li yıllarda yeşil kütüphanecilik hareketinin artan önemini ve kütüphanelerin evrensel sürdürülebilirlik uygulamalarını benimseme yönündeki gelişimini göstermektedir.

Günümüzde ise yeşil kütüphanecilik hareketi, daha kurumsal ve stratejik bir boyut kazanmıştır. ALA ve Sürdürülebilir Kütüphaneler Girişimi'nin (The Sustainable Libraries Initiative) iş birliği, bu alanda önemli bir gelişmeyi temsil etmektedir. Bu iki kuruluşun ortak çalışması, "Kütüphaneler için Ulusal İklim Eylem Stratejisi Uygulama Klavuzu" (The National Climate Action Strategy for Libraries Implementation Guide, 2024) ile somutlaşmıştır. Bu strateji, kütüphanelerin iklim değişikliğiyle mücadelede daha etkin rol almasını hedeflemektedir. Strateji, üç temel alana odaklanmaktadır (Aldrich, 2024; Rebekkah, 2024):

- İklim değişikliğinin azaltılması: Sera gazı emisyonlarının azaltılması.
- İklim değişikliğine uyum: Kütüphanelerin, iklim değişikliğinin etkilerine karşı toplumsal direnci artırma yöntemleri.
- İklim adaleti çalışmaları: İklim değişikliğinin dezavantajlı topluluklara etkilerinin ele alınması.

Görüldüğü üzere, yeşil kütüphane uygulamaları, dünya genelinde farklı hızlarda ve ölçeklerde gelişimini sürdürmüştür. ALA tarafından sürdürülebilirlik konusuna özel bir önem verilmiştir. ALA Başkanı Patty Wong, 2021-2022 döneminde sürdürülebilirliğin önemine değinerek kütüphanelerin çevresel olarak sağlam, ekonomik olarak uygulanabilir ve sosyal olarak eşitlikçi uygulamaları benimsemesi gerektiğini vurgulamıştır (ALA, t.y.).

Avrupa'da da yeşil kütüphane hareketi, Avrupa Birliğinin sürdürülebilirlik politikaları ile uyumlu bir şekilde ilerlemiştir. Kütüphanelerin çevre dostu tasarım, enerji yönetimi ve geri dönüşüm gibi konularda benimsediği uygulamalar üzerinde yoğunlaşmıştır. Kütüphane binalarının ekolojik dengesi, yapı, işletme, bakım-onarım, atıklar ve karbondioksit dengesine yönelik ön değerlendirmeler de bulunularak bina cepheleri, pencereler, ısı yalıtımı, doğal havalandırma ve güneş enerjisi kullanımı gibi unsurlar dikkate alınarak çevre dostu tasarımlar gerçekleştirilmiştir. Enerji yönetimi konusunda aşırı klima kullanımından kaçınılmış, doğal havalandırma ve ısı geri kazanımı gibi yöntemler tercih edilmiştir. Yenilenebilir enerji kaynaklarından (güneş, jeotermal, bölgesel ısıtma vb.) elektrik üretimi teşvik edilmiş ve enerji tüketimini azaltmak için enerji ölçüm sistemleri, hareket sensörlü aydınlatma, LED aydınlatma gibi teknolojiler kullanılmaya

başlanmıştır. Ayrıca kütüphanelerde kâğıt, plastik, cam, pil ve elektronik atıkların ayrı toplanması ve geri dönüştürülmesi uygulamaları yaygınlaştırılmıştır. Çevre dostu temizlik malzemeleri, hijyen ürünleri ve ambalaj malzemeleri tercih edilerek kütüphane ofislerinde kâğıt kullanımının azaltılması, dijital arşivleme ve çok amaçlı kullanım gibi uygulamalar gerçekleştirilmiştir. IFLA'nın "Yeşil Kütüphane" kontrol listesi, Avrupa'daki kütüphanelerin bu konularda rehberlik almasını sağlamıştır (Hauke ve diğerleri, 2013).

Bu gelişmeler, yeşil kütüphanecilik hareketinin güncel durumunu yansıtmakta ve kütüphanelerin iklim krizi karşısında aktif bir rol üstlenme potansiyelini vurgulamaktadır. Kütüphanelerin, toplumlarında sürdürülebilirlik ve iklim eylemi konularında liderlik etme gücüne olan inanç, bu stratejinin temelini oluşturmaktadır. Gelecek on yıllarda iklim değişikliğinin öngörülen ciddi etkileriyle başa çıkmak için kütüphane profesyonellerinin iklim eylemini mesleki rollerinin bir parçası olarak benimsemeleri önem taşımaktadır.

2.2. Türkiye'de Yeşil Kütüphane Literatürüne Bakış

Yeşil kütüphane ve sürdürülebilirlik kavramları, son yıllarda Türkiye'deki kütüphanecilik alanında giderek daha fazla önem kazanan ve üzerinde çalışılan konular haline gelmiştir. Bu gelişmeler, küresel ölçekte artan çevre bilinci ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle paralellik göstermektedir. Türkiye'de yeşil kütüphane uygulamalarına ilişkin çalışmaların (Akbulut ve diğerleri, 2018; Akkaya, 2023; Akkaya ve Yıldırım, 2020; Arıcı ve Arısal, 2021; Aslan, 1994; Demirtas Dogan ve Gurpinar, 2023; Küçükcan, 2016; Küçükcan ve Konya, 2013; Moza ve Tokman, 2015; Şeşen ve Kuzucuoglu, 2020) çoğalmasında ve bu konudaki önemli ilerlemeler, birçok araştırmacı ve uygulayıcının katkılarıyla şekillenmiştir. Bu çalışmalar, genellikle yeşil kütüphane kavramının teorik çerçevesini ele alan akademik makaleler, sürdürülebilir kütüphane binalarının tasarım ilkelerini inceleyen araştırmalar ve kütüphanelerde enerji verimliliği uygulamalarını değerlendiren vaka çalışmalarını içermektedir.

Türkiye'de yeşil kütüphanecilik kavramı, ilk kez Aslan (1994) tarafından "Çevreci kütüphanecilik" yazısı ile literatüre kazandırılmıştır. Bu çalışma, Türkiye'de yeşil kütüphane hareketinin tanıtılması açısından öncü nitelik taşımaktadır. Aslan'ın çalışmasını takiben, bu alandaki farkındalık artmış ve sürdürülebilirlik ile yeşil kütüphane uygulamaları üzerine yapılan araştırmalar yaygınlaşmıştır. Küçükcan ve Konya (2013), sürdürülebilir kütüphane olarak da adlandırılan yeşil kütüphaneyi, çevreye duyarlı ve enerji tasarruflu kütüphane binaları olarak tanımlamışlardır. Çalışmalarında, kütüphanelerin sadece bilgi hizmeti sunmanın yanı sıra, çevre duyarlılığını artırma ve kendi uygulamalarıyla örnek teşkil etme sorumluluğuna sahip olduklarını vurgulamışlardır. Yeşil kütüphanelerin, doğal dengeyi korumaya katkı sağlaması, düşük maliyetle inşa edilmesi ve çevre kirliliğinde minimal etkide bulunma özellikleriyle öne çıktığını belirtmişlerdir. Ayrıca yeşil kütüphane uygulamalarının diğer yeşil binalara göre kendine özgü ihtiyaçları ve uygulamaları olduğunu da ifade etmişlerdir.

Moza ve Tokman (2015), bilişim teknolojileri ve sürdürülebilir mimarlık yaklaşımlarının kütüphane mimarisine etkilerini incelemişlerdir. Çalışmalarında, çağdaş kütüphane bina tasarımlarında mimar, kütüphaneci ve kullanıcı işbirliğinin önemini vurgulayarak sürdürülebilir mimarlık ilkelerinin kütüphane binalarında yenilikçi ve çevre dostu çözümler sunabileceğini ortaya koymuşlardır. Bu konuyu daha da detaylı inceleyen Küçükcan (2016), sürdürülebilir mimarlık yaklaşımıyla kütüphane binalarının tasarım prensiplerini araştırmıştır. Çalışmasında, Türkiye'de henüz "yeşil bina" sertifikasına sahip bir kütüphane binasının bulunmadığını tespit etmiş ve bu durumun Türkiye'de yeşil kütüphane hareketinin başlangıç aşamasında olduğuna işaret ettiğini belirtmiştir. Bu çalışma, kütüphane binalarının enerji tasarruflu ve çevreye duyarlı yapılar olabilmesinin koşullarını ortaya koyması açısından önemli bilgileri sunmaktadır.

Akbulut ve diğerleri (2018), Türkiye'deki üniversite kütüphanelerinin yeşil uygulamalar konusundaki durumunu kapsamlı bir şekilde incelemişlerdir. Bu çalışma, üniversite kütüphanelerinin yeşil kütüphane olma yolunda bazı kriterleri sağlamakla birlikte (örneğin, toplu taşıma araçlarına yakınlık, su tasarruflu tesisat kullanımı gibi) önemli eksikliklere sahip olduğunu ve kütüphaneler arasında bu konuda önemli farklılıklar bulunduğunu ortaya koymuştur. Araştırmacılar, özellikle Atılım, Bilkent, Başkent ve Yaşar Üniversiteleri kütüphaneleri gibi bazı özel üniversitelere bağlı kütüphanelerin sürdürülebilir çevre, su ve enerji tasarrufu,

sürdürülebilir materyaller-kaynaklar, iç mekân hava kalitesi ve tasarım ve uygulamada yenilikler kapsamında diğerlerinden daha ileri düzeyde olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte çalışma, kütüphanecilerin yeşil kütüphaneler ve çevresel sürdürülebilirlik konularındaki algı ve farkındalık düzeylerinin düşük olduğunu, ancak bu konularda eğitime ve farkındalık artırıcı girişimlere açık olduklarını göstermiştir.

Sürdürülebilirlik kavramının kütüphanelerle olan ilişkisini derinlemesine inceleyen Akkaya ve Yıldırım (2020), literatür analizine dayalı olarak sürdürülebilirlik kavramının temel ilkelerini kütüphane hizmetleri ile ilişkilendirerek sürdürülebilirlik-kütüphane ilişkisine genel bir bakış açısı sunmuştur. Çalışmada, kütüphanelerin sürdürülebilirlik bağlamında nasıl bir rehberlik sunabileceği irdelenmiştir. Bu çalışma, sürdürülebilirlik ve kütüphanecilik alanları arasındaki bağlantıyı kurması açısından literatüre önemli katkılarda bulunmaktadır. Yeşil kütüphanelerin sürdürülebilirlik açısından önemini vurgulayan bir diğer çalışmada Şeşen ve Kuzucuoglu (2020), 1990'larda başlayan "Yeşil Kütüphane" hareketinin tarihsel gelişimini incelemiş ve küresel ölçekteki uygulamaları değerlendirmişlerdir. Çalışmalarında, yeşil kütüphanelerin sadece çevre dostu uygulamalar açısından değil, aynı zamanda kütüphane binalarını çeşitli afetlerden ve yangınlardan koruma odağıyla da ele alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu yaklaşım, yeşil kütüphane kavramına bütüncül bir bakış açısı getirmiştir. Odabaş, Akkaya ve Polat'ın (2020) çalışması ise geleceğin kütüphanelerinde yeşil ve akıllı kütüphanelerin artan önemine dikkat çekmiştir. Araştırmacılar, kentsel dönüşüm ve kültürel değişim bağlamında, kütüphanelerin yalnızca bilgi merkezi olmanın ötesinde, kent kültürünün sürdürülebilirliğine katkı sağlayan yenilikçi mekânlar haline geldiğini vurgulamışlardır. Dünyadan örnekler incelendiğinde, çevre dostu tasarımları, enerji verimliliği yüksek sistemleri ve akıllı teknolojileriyle yeşil kütüphanelerin geleceğin kent kültürü için stratejik öneme sahip olduğu görülmektedir.

Arıcı ve Arısal (2021), kütüphane mekânlarının sürdürülebilirlik kriterlerini inceledikleri çalışmalarında, sürdürülebilir kütüphaneleri "ekolojik sistem, bina mimarisi, kütüphane hizmetleri ve teknolojik altyapı gibi unsurların dengeli ve uyumlu bir şekilde entegre edildiği yapılar" olarak tanımlamışlardır. Araştırmacılar, önemli bir tespitte bulunarak Türkiye'de sürdürülebilir kütüphane mekânları konusunda yeterli çalışmaların bulunmadığını ve bu alanda standartlaşmanın sağlanamadığını vurgulamışlardır. Bu tespit, gelecekteki araştırmalar için önemli bir boşluğa işaret etmekte ve bu alanda daha fazla çalışma yapılması gerektiğini göstermektedir.

Kullanıcı perspektifinden yeşil kütüphaneleri ele alan Demirtas Dogan ve Gurpinar'ın (2023), çalışmalarında, Kocaeli ve İstanbul'daki üniversite kütüphanelerindeki yeşil uygulamalar ve bu kütüphanelerin kullanıcılarının çevresel farkındalıkları analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında, 11 üniversite kütüphanesi incelenmiş ve kullanıcıların yeşil kütüphanelere ilişkin algıları, destekledikleri çevresel yaklaşımları ve uygulamaları, bilgi erişimi ve kullanımının çevresel etkilerine ilişkin farkındalıkları değerlendirilmiştir. Bu çalışma, yeşil kütüphane uygulamalarının kullanıcılar üzerindeki etkisini ölçmesi ve kullanıcı perspektifini ele alması açısından literatüre önemli bir katkı sağlamıştır. Akkaya'nın (2023) bu konuda literatüre kazandırdığı çalışmada ise BM'nin sürdürülebilir kalkınma hedefleri ile kütüphanelerin rolünü ilişkilendirerek kütüphanelerin bu hedeflere ulaşmada oynayabileceği kritik rol vurgulanmıştır. Bu çalışma, bilgi kullanımının önemini ve kütüphanelerin doğru bilgiyi doğru zamanda doğru kişiyle buluşturma misyonunu sürdürülebilirlik bağlamında ele alarak, kütüphanelerin bu süreçte üstlenmesi gereken sorumlulukları ortaya koymuştur.

Türkiye'de yeşil ve sürdürülebilir binalara olan ilgi son on yılda istikrarlı bir artış göstermiştir. 2012'den 2022'ye kadar geçen süreçte, toplam 532 projenin LEED sertifikası alması, inşaat ve gayrimenkul sektöründe sürdürülebilirlik yaklaşımının giderek yaygınlaştığını ortaya koymaktadır (ERKE Sustainable Building Design & Consultancy, 2023). Bununla birlikte, bu gelişmelere rağmen kütüphane binalarının henüz uluslararası geçerliliğe sahip yeşil bina sertifikalarına sınırlı sayıda sahip olması dikkat çekicidir. Bu durum, kütüphanecilik alanında hizmet veren üst kuruluşlarda sürdürülebilirlik konusundaki farkındalık düzeylerinin artırılması gerekliliğini ve standartlaşma ihtiyacını gündeme getirmektedir. Gelecekte, kütüphane binalarının çevresel sürdürülebilirlik kriterlerine uyumu ve yeşil sertifikasyon konuları öncelikli çalışma alanları olarak öne çıkmaktadır.

Gelecekte, yeşil kütüphane uygulamalarının daha yaygın hale gelmesi, kütüphanelerin sürdürülebilirlik konusunda öncü roller üstlenmesi ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada aktif bir rol oynaması beklenmektedir. Bu bağlamda, kütüphanelerin sadece bilgi merkezleri olarak değil, aynı zamanda toplumsal değişimin ve çevresel sürdürülebilirliğin öncüleri olarak konumlandırılması önem taşımaktadır. Bu alandaki araştırmaların devam etmesi, uygulama örneklerinin artması ve uluslararası standartlara uygun yeşil kütüphane projelerinin hayata geçirilmesi, Türkiye'de yeşil kütüphane hareketinin gelişimini hızlandıracak ve kütüphanelerin sürdürülebilir bir gelecek için oynadıkları rolü güçlendirecektir.

2.3. Yeşil Kütüphanelerin Genel Nitelikleri

Küresel çevre sorunlarına yanıt olarak ortaya çıkan yeşil kütüphaneler, geleneksel bilgi merkezlerinin ötesinde bir işlev üstlenmektedir. Bu kurumlar, sadece bilgi paylaşım alanları olmaktan çıkıp, sürdürülebilir kalkınmanın etkin birer aktörü haline gelmektedir. Bu kütüphaneler, geleneksel kütüphanecilik hizmetlerini çevre dostu uygulamalarla birleştirerek sürdürülebilir bir geleceğe katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Yeşil kütüphanelerin genel nitelikleri, birbirleriyle ilişkili çeşitli unsurlardan oluşmaktadır. Bu unsurlar arasında bina tasarımı, koleksiyon yönetimi, enerji verimliliği ve kullanıcı hizmetleri ön plana çıkmaktadır. Ancak, yeşil kütüphanelerin en temel ve görünür unsurlarından biri, sürdürülebilir bina tasarımı ve yapımıdır.

Yeşil kütüphane binalarının tasarımına yönelik Dewe ve Clark'ın (2006) çalışmasında altı ilkeden bahsedilmektedir:

- Enerji tasarrufu
- İklimle uyumlu çalışma
- Yeni kaynak kullanımını minimize etme
- Kullanıcılara saygı
- Bölgeye saygı
- Bütünsellik

Bu ilkeler, sürdürülebilir kütüphane mimarisinin temelini oluşturmuştur. Enerji tasarrufu ilkesi, fosil yakıt kullanımının en aza indirilmesini amaçlamakta ve kütüphanelerde enerji verimli sistemlerin kullanımını teşvik etmektedir. İklimle uyumlu çalışma, binaların yerel iklim koşullarına göre tasarlanmasını ve doğal enerji kaynaklarından yararlanılmasını öngörmektedir. Yeni kaynak kullanımını minimize etme ilkesi, geri dönüştürülmüş malzemelerin kullanımını ve binanın yaşam döngüsü sonunda yeniden kullanılabilir olmasını teşvik etmektedir. Kullanıcılara saygı ilkesi, kütüphane tasarımında kullanıcı ihtiyaçlarının ön planda tutulmasını ve zararlı malzemelerin kullanılmamasını içermektedir. Bölgeye saygı, kütüphane binasının çevreye ve yerel ekosistemlere zarar vermeyecek şekilde tasarlanmasını öngörmektedir. Son olarak, bütünsellik ilkesi tüm bu yeşil prensiplerin bir bütün olarak ele alınmasını ve uygulanmasını vurgulamaktadır. Bu ilkeler, modern kütüphane binalarının tasarımında ve inşasında giderek daha fazla dikkate alınmakta ve yeşil kütüphane hareketinin mimari boyutunu şekillendirmektedir.

Yeşil kütüphane hareketi, sadece binaların tasarımıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda kütüphane hizmetleri ve uygulamalarını da kapsamıştır. Jankowska ve Marcum (2010), kütüphanelerde çevre ve sürdürülebilirlik konularını dört ana başlık altında incelemiştir:

- Bütçe ve koleksiyonun sürdürülebilirliği
- Yeşil kütüphane işlemleri ve uygulamaları
- Yeşil kütüphane binaları
- Sürdürülebilirliği ölçme ve geliştirme

Bütçe ve koleksiyonun sürdürülebilirliği ile kütüphanelerin finansal kaynaklarını ve koleksiyonlarını çevre dostu bir şekilde yönetmeleri üzerinde durulmaktadır. Özellikle elektronik kaynakların kullanımının artırılması, basılı materyallerin azaltılması ve geri dönüşümlü kâğıt kullanımı gibi uygulamaları kapsamaktadır. Yeşil kütüphane işlemleri ve uygulamaları, kütüphanelerin günlük hizmetlerinde kullandıkları enerji tasarruflu aydınlatma sistemleri, geri dönüşüm programları, çift taraflı baskı, dijital

arşivleme ve elektronik belge yönetimi sistemleri gibi çevre dostu yaklaşımları benimsemeye yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. Yeşil kütüphane binaları, sürdürülebilir mimari ilkelerinin kütüphane binalarının tasarımı, inşası ve yenilenmesinde uygulanmasını içermektedir. LEED veya Building Research Establishment Environmental Assessment Method (BREEAM) gibi yeşil bina sertifikasyon sistemleri bu alanda önemli rol oynamaktadır. Son olarak, sürdürülebilirliği ölçme ve geliştirme, kütüphanelerin çevresel etkilerini değerlendirmek ve iyileştirmek için kullandıkları karbon ayak izi hesaplamaları, enerji verimliliği ölçümleri ve sürdürülebilirlik raporlaması gibi yöntemleri kapsamaktadır. Bu dört alan, yeşil kütüphane hareketinin kapsamlı ve bütünsel bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Kütüphaneler, bu alanlarda çalışarak sadece çevresel etkilerini azaltmakla kalmamakta, aynı zamanda toplumda sürdürülebilirlik bilincinin artırılmasında önemli rol oynamaktadırlar.

Ayrıca konuya ilişkin birçok çalışmada (Akbulut ve diğeri, 2018; Antonelli, 2020; Aulio, 2013; Griffis, 2023; Gupta, 2020; Ho ve diğeri, 2023; Hörning, 2023; Ingole ve Kumari, 2021; Küçükcan ve Konya, 2013; Lokhande, 2022; Nikam, 2017; Malode, 2014; Meher ve Parabhoi, 2017; Mondal, 2021; Pagore ve Chalukya, 2022; Rebekkah, 2024; Rehberger, 2023; Sharma, 2023; Aldrich ve Kropp, 2023; Vijesh ve diğeri, 2024; Williams-Cockfield ve Mehra, 2023) yeşil kütüphanelerin özelliklerine ilişkin farklı biçimlerde nitelikler ifade edilmektedir. Bu çalışmalar genel olarak değerlendirildiğinde, yeşil kütüphanelerin temel nitelikleri şu biçimde sıralanabilir:

- Çevre dostu yapı malzemeleri: Yeşil kütüphaneler, doğal, geri dönüştürülmüş ve yerel olarak temin edilebilen malzemeleri kullanır. Bu yaklaşım, inşaat sürecinin çevresel etkisini azaltır ve yerel ekonomiyi destekler.
- Enerji verimliliği: Enerji tüketimini azaltmak için enerji verimli aydınlatma sistemleri, yansıtıcı çatı ve zemin kullanımı, yalıtımlı pencereler gibi önlemler alınır. Ayrıca güneş panelleri gibi yenilenebilir enerji kaynakları kullanılabilir.
- Su tasarrufu: Düşük akışlı armatürler, yağmur suyu toplama sistemleri ve susuz pisuarlar gibi su tasarrufu sağlayan teknolojiler kullanılır. Atık su ve yağmur suyu, bahçe sulama ve tuvalet sifonlarında yeniden kullanılabilir.
- İç hava kalitesi: Yeşil kütüphaneler, taze ve sağlıklı hava sirkülasyonunu sağlamak için uygun havalandırma sistemlerine sahiptir. Bina içi ve dışında uygun bitkilendirme yapılarak hava kalitesi artırılır.
- Doğal aydınlatma: Enerji tasarrufu sağlamak için mümkün olduğunca doğal ışıktan faydalanılır. Bu amaçla, uygun pencere tasarımları ve cam kullanımı tercih edilir.
- Atık yönetimi: Geri dönüşüm ve atık ayrıştırma sistemleri uygulanır. Plastik poşet kullanımının azaltılması, tek kullanımlık kâğıt bardaklar yerine yeniden kullanılabilir seramik eşyaların tercih edilmesi gibi uygulamalar yapılır.
- Sürdürülebilir bina seçimi: Kütüphane binası, toplu taşıma araçlarıyla kolay erişilebilir bir konumda olmalıdır. Bu, kullanıcıların karbondioksit emisyonlarını azaltmalarına yardımcı olur.
- Çevre dostu teknoloji: Yeşil kütüphaneler, enerji tasarruflu bilgisayarlar, yazıcılar ve diğer elektronik cihazlar gibi çevre dostu teknolojileri benimser.
- Sürdürülebilir koleksiyon yönetimi: Çevre temalı materyallerin toplanması ve tanıtılması, dijital kaynakların kullanımının teşvik edilmesi gibi uygulamalar yapılır.
- Yeşil etkinlikler: Kütüphane, çevre bilincini artırmak için yeşil etkinlikler düzenler ve kullanıcıları sürdürülebilir uygulamalar konusunda eğitir.

Yeşil bina sertifikasyonu, sürdürülebilir yapılaşmanın teşvik edilmesi ve çevresel etkilerin azaltılması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sertifikasyon sistemleri:

- Enerji tüketimini ve karbon emisyonlarını azaltır.
- Su kaynaklarının korunmasına katkıda bulunur.
- Atık miktarını azaltır ve geri dönüşümü teşvik eder.
- İç mekân yaşam kalitesini artırarak kullanıcı sağlığını ve üretkenliğini iyileştirir.

- Binaların işletme maliyetlerini düşürür.
- Çevresel sorumluluğu teşvik eder ve farkındalık yaratır.
- Yeşil teknolojilerin ve yenilikçi çözümlerin geliştirilmesini teşvik eder.

Yeşil kütüphaneler özelinde, bu sertifikasyon sistemleri kütüphanelerin çevresel etkilerini azaltmalarına, enerji ve su tasarrufu sağlamalarına ve kullanıcılarına daha sağlıklı ve konforlu bir ortam sunmalarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca yeşil kütüphaneler topluma sürdürülebilirlik konusunda örnek olma ve eğitim sağlama fırsatı da sunmaktadır.

2.4. Yeşil Bina Sertifikasyon Sistemleri ve Kütüphaneler İçin Önemi

Sürdürülebilir bina tasarımlarında sertifikasyon süreçleri, yapıların çevreye olan etkilerini en aza indirmek ve kaynak verimliliğini artırmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu süreçler, bir binanın yeşil bina olarak tanımlanabilmesi için belirli kriterlere uygunluğunu değerlendiren çeşitli standartlar ve sertifikasyon sistemlerini içerir. Yeşil kütüphaneler, bu standartlara uygun olarak tasarlanıp inşa edilerek sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmakta ve çevresel sorumluluklarını yerine getirmektedir.

Dünya genelinde çeşitli yeşil bina sertifikasyon sistemleri bulunmaktadır. Bunlar arasında en yaygın kullanılanlar LEED ve BREEAM yeşil bina sertifikasyon sistemleridir (Bayat ve Küçükali, 2021). Green Star Rating System (Green Building Council of Australia, 2024), Deutsches Gütesiegel Nachhaltiges Bauen (Graubner ve Schneider, 2008), Organisation of the European Energy Award (Stenitzer ve Grim, 2005), Minergie (Beyeler ve diğerleri, 2009) ve Comprehensive Assessment System for Built Environment Efficiency (Japan Sustainable Building Consortium, 2006) gibi sertifikalar ise ülkelere göre yerel ve bölgesel sertifikalar olarak geçerliliğini sürdürmektedir. Bunlara ek olarak, ekolojik yönetim sertifikaları da kütüphanelerin çevre yönetim sistemlerini belgelendirmek için kullanılmaktadır. ISO 14001:2015 Environmental Management Systems (International Organization for Standardization, 2015) ve Eco-management and Audit Scheme (Marrucci ve Daddi, 2022) bu kategorideki önemli sertifikasyonlardır. Son olarak Alman ürün sertifikaları ve diğer ülkelerin ulusal ürün sertifikaları da kütüphanelerin sürdürülebilir tedarik zinciri uygulamalarına rehberlik etmektedir.

LEED ve BREEAM, küresel ölçekte yaygın kullanılan iki önemli yeşil bina sertifikasyon sistemidir. Bu sistemler, binaların çevresel performansını değerlendirerek sürdürülebilir yapılaşmayı teşvik etmekte ve inşaat sektörünün ekolojik ayak izini azaltmaya yönelik önemli katkılar sağlamaktadır. LEED, 1998'de ABD'de geliştirilmiş olup, 50'den fazla ülkede uygulanmakta ve binaları sürdürülebilirlik, enerji verimliliği ve çevresel etki açısından değerlendirmektedir (United States Green Building Council, 2024). BREEAM ise 1990'da Birleşik Krallık'ta ortaya çıkmış ve 70'ten fazla ülkede kullanılmaktadır (Building Research Establishment Environmental Assessment Method [BREEAM], 2024). Her iki sistem de binaları çeşitli kategorilerde (enerji, su, malzeme kullanımı, iç mekân kalitesi gibi) değerlendirerek farklı seviyelerde sertifikalar vermektedir. Bu sistemler, yapı sektörünün çevresel etkilerini azaltmayı ve sürdürülebilir bina uygulamalarını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye'de ise uluslararası sistemlerin yanı sıra ülkeye özgü yeşil bina sertifikasyon sistemleri de geliştirilmiştir. Bunların başında, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından oluşturulan YES-TR (Yeşil Sertifika Türkiye) ve Çevre Dostu Yeşil Binalar Derneği tarafından geliştirilen Binalarda Ekolojik ve Sürdürülebilir Tasarım (BEST) sistemleri gelmektedir (Büyüüksal ve Alıcı, 2023). YES-TR, binaları bütünlük tasarımı, yapı malzemesi, iç ortam kalitesi, enerji verimliliği ve su yönetimi gibi kategorilerde değerlendirirken (T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2022), BEST sistemi dokuz ana başlık altında kapsamlı bir değerlendirme yapmaktadır (BEST, 2024). Bu ulusal sistemler, Türkiye'nin yerel koşullarını ve önceliklerini dikkate alarak, sürdürülebilir yapılaşmayı teşvik etmekte ve ülkenin çevresel hedeflerine ulaşmasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca "Binalarda Enerji Performansı Yönetmeliği" (Resmî Gazete, 2022a) kapsamında getirilen yenilenebilir enerji kullanım zorunluluğu, Türkiye'nin yeşil bina sertifikasyon sürecinde önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından çıkartılan "Binalar ile Yerleşmeler İçin Yeşil Sertifika

Yönetmeliği” (Resmî Gazete, 2022b), doğayla uyumlu, yaşam döngüsü çerçevesinde değerlendirilen, bölgesel koşullara uygun, ihtiyacı kadar enerji ve su tüketen, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanan binaların değerlendirilmesini ve sertifikalandırılmasını amaçlayarak, Türkiye'nin sürdürülebilir yapı sektörüne yönelik bütüncül ve kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır.

Yeşil bina sertifikasyon sistemleri, binaların çevresel performansını çeşitli açılardan değerlendirmektedir. Bu unsurlar şunları içermektedir:

- *Enerji verimliliği*: Enerji verimliliği, yeşil bina sertifikasyonunun en önemli unsurlarından biridir. Bu kapsamda, binanın enerji tüketimini azaltmak ve yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak hedeflenir. Bina kabuğu yalıtımı, yüksek performanslı pencere ve kapılar, enerji verimli HVAC sistemleri ve akıllı aydınlatma sistemleri gibi önlemler alınır. Ayrıca güneş panelleri veya rüzgâr türbinleri gibi yenilenebilir enerji sistemleri de kullanılabilir. Enerji izleme ve yönetim sistemleri de binanın enerji performansını sürekli olarak optimize etmeye yardımcı olur.
- *Su verimliliği*: Su verimliliği, su kaynaklarının korunması ve sürdürülebilir kullanımı açısından kritik öneme sahiptir. Bu unsur kapsamında, binaların su tüketimini azaltmak ve alternatif su kaynaklarını kullanmak hedeflenir. Düşük akışlı armatürler, yağmur suyu toplama sistemleri, gri su geri dönüşüm sistemleri ve akıllı sulama sistemleri gibi teknolojiler kullanılır. Ayrıca su tüketimini izleme ve yönetim teknolojileri de önemlidir. Örneğin, yağmur suyu toplama sistemleri kullanarak içme suyu dışındaki kullanımlar için şebeke suyu tüketimini azaltan projeler desteklenir.
- *Malzeme ve kaynaklar*: Bu unsur, binanın yapımında ve işletilmesinde kullanılan malzemelerin çevresel etkilerini minimize etmeyi amaçlar. Geri dönüştürülmüş veya yenilenebilir malzemelerin kullanımı, yerel malzemelerin tercih edilmesi, dayanıklı ve uzun ömürlü malzemelerin seçimi gibi stratejiler uygulanır. Ayrıca inşaat atıklarının yönetimi ve geri dönüşümü de bu kapsamda değerlendirilir. Örneğin, sertifikalı ahşap kullanımı veya düşük karbon ayak izine sahip çimento alternatiflerinin kullanımı desteklenir.
- *İç mekân çevre kalitesi*: İç mekân çevre kalitesi, bina sakinlerinin sağlığı, konforu ve üretkenliği açısından büyük önem taşır. Bu unsur kapsamında, doğal aydınlatma ve havalandırma sistemleri, düşük VOC (Uçucu Organik Bileşik) içeren malzemelerin kullanımı, akustik konfor sağlayan tasarımlar ve termal konfor için ısı kontrolü ve yalıtım sistemleri değerlendirilir. Ayrıca iç mekân hava kalitesi izleme ve kontrol sistemleri de önemlidir. Örneğin, CO2 sensörleri kullanarak talebe bağlı havalandırma sağlayan sistemler desteklenir.
- *Arazi kullanımı ve ekoloji*: Bu unsur, binanın çevresindeki ekosistemlere olan etkisini minimize etmeyi ve mevcut doğal kaynakları korumayı amaçlar. Terk edilmiş alanların yeniden kullanımı, yeşil alanların ve biyoçeşitliliğin korunması, yağmur suyu yönetimi ve peyzaj tasarımı gibi stratejiler uygulanır. Ayrıca ısı adası etkisini azaltan çözümler (yeşil çatılar, yüksek yansıtabilir malzemeler) de bu kapsamda değerlendirilir. Örneğin, yerli bitki türlerini kullanan ve yerel ekosistemleri destekleyen bir peyzaj tasarımı desteklenir.
- *Ulaşım ve konum*: Ulaşım ve konum unsuru, binanın konumunun sürdürülebilirliğini ve alternatif ulaşım yöntemlerinin teşvik edilmesini değerlendirir. Toplu taşıma erişimi, bisiklet park alanları ve duş imkanları, elektrikli araç şarj istasyonları ve yaya dostu tasarımlar bu kapsamda ele alınır. Örneğin, birden fazla toplu taşıma hattına yürüme mesafesinde olan bir bina desteklenir.
- *İnovasyon ve tasarım süreci*: Bu unsur, yeşil bina tasarımında yenilikçi yaklaşımları ve sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmak için kullanılan bütünleşmiş tasarım süreçlerini değerlendirir. Yenilikçi teknolojilerin ve yaklaşımların kullanımı, bütünleşmiş tasarım süreci ve yeşil bina eğitimi ve farkındalık programları bu kapsamda ele alınır. Örneğin, geleneksel uygulamaların ötesine geçen yenilikçi enerji tasarrufu çözümleri desteklenir.
- *Atık yönetimi*: Atık yönetimi, binanın inşaat ve işletme aşamalarında üretilen atıkların minimize edilmesini ve uygun şekilde yönetilmesini amaçlar. Atık azaltma stratejileri, geri dönüşüm ve kompostlama sistemleri, tehlikeli atıkların uygun şekilde bertarafı gibi uygulamalar bu kapsamda değerlendirilir.

- *İşletme ve bakım*: Bu unsur, binanın sürdürülebilir bir şekilde işletilmesini ve bakımının yapılmasını değerlendirir. Yeşil temizlik ürünleri ve uygulamaları, düzenli bakım ve performans izleme, kullanıcı eğitimi ve katılımı gibi konular bu kapsamda ele alınır. Örneğin, bina kullanıcılarına düzenli olarak enerji ve su tasarrufu eğitimleri veren projeler desteklenir.
- *Dayanıklılık ve uyum*: Bu unsur, binanın gelecekteki iklim değişikliği senaryolarına ve doğal afetlere karşı dayanıklılığını değerlendirir. İklim değişikliğine karşı dayanıklılık stratejileri, doğal afetlere karşı hazırlık ve gelecekteki iklim senaryolarına uyum sağlama kapasitesi gibi konular ele alınır. Örneğin, aşırı hava olaylarına karşı dayanıklı tasarım özelliklerine sahip binalar desteklenir.

Yeşil bina sertifikasyon sistemleri, sürdürülebilir yapılaşmanın teşvik edilmesinde ve çevresel etkilerin azaltılmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu sistemler, özellikle yeşil kütüphanelerin tasarımı, inşası ve işletilmesinde önemli bir rehber görevi görmektedir. LEED ve BREEAM gibi uluslararası tanınırlığa sahip sertifikasyon programları, kütüphanelerin çevresel performansını ölçülebilir ve karşılaştırılabilir hale getirerek sürdürülebilirlik hedeflerinin belirlenmesine ve takip edilmesine olanak sağlamaktadır. Yeşil kütüphaneler, bu sertifikasyon sistemlerinin kriterlerini karşılayarak enerji ve su verimliliği, atık yönetimi, iç mekân yaşam kalitesi ve yenilikçi çözümler gibi alanlarda önemli ilerlemeler kaydetmektedir. Doğal aydınlatma sistemleri, yüksek verimli iklimlendirme sistemleri, yenilenebilir enerji kaynakları, su tasarrufu teknolojileri ve düşük kimyasal gaz içeren malzemelerin kullanımı, yeşil kütüphanelerin çevresel etkilerini minimize ederken, kullanıcı deneyimini ve işlevsel verimliliği optimize etmektedir.

2.5. Dünya'dan (Bazı) Yeşil Kütüphane Örnekleri

IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü (IFLA Green Library Award), sürdürülebilir kütüphanecilik alanında öncü olan ve örnek teşkil eden kütüphaneleri ön plana çıkarmaktadır. Bu ödül, 2016 yılından beri verilmekte olup, kütüphanelerin çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik konularındaki yenilikçi uygulamalarını, etkili iletişim stratejilerini ve somut başarılarını değerlendirmektedir. Bu başarılı örnekler, diğer kütüphanelerin sürdürülebilirlik alanındaki çabalarına ilham kaynağı olmakta ve kütüphanecilik mesleğinin çevresel duyarlılığa olan katkısını sergilemektedir (IFLA, t.y.).

Günümüze kadar IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü'nü kazanan kütüphanelerin genel bir değerlendirmesi yapıldığında, şu unsurların öne çıktığı görülmektedir:

- *Sürdürülebilir mimari ve bina yönetimi*: Birçok kütüphane, yeşil bina tasarımı, enerji verimliliği, su yönetimi ve yenilenebilir enerji kullanımı gibi özellikleriyle ödül almıştır. Sürdürülebilir mimari ve bina yönetimi alanında öne çıkan kütüphaneler arasında ABD'deki Missoula Halk Kütüphanesi, Almanya'daki Paderborn Şehir Kütüphanesi, Çin'deki Foshan Kütüphanesi, Avustralya'daki Cockburn Belediye Kütüphanesi ve yine Çin'deki Sun Yat-sen Kütüphanesi bulunmaktadır. 2024 yılında bu kategoride Missoula Halk Kütüphanesi ve Paderborn Şehir Kütüphanesi ön plana çıkmıştır. Missoula Halk Kütüphanesi, yeşil ilkelere uygun olarak tasarlanmış ve yerli sanatı içeren bir binaya sahiptir. Doğal ışığı maksimize eden tasarımıyla modern yenilik ve antik bilgeliği birleştirmektedir. Paderborn Şehir Kütüphanesi ise 460 yıllık bir binayı yenileyerek geri dönüştürülmüş malzemelerle mobilya üretmiş ve paylaşım ekonomisini desteklemiştir. Foshan Kütüphanesi, 2018'de doğal ışık ve havalandırmayı maksimize ederek enerji tüketimini azaltan bina tasarımıyla ödül kazanmış, 2024 yılında ise "Yeşil Okuma: Akıllı Kitap Yığınları Projesi" ile tekrar ön plana çıkmıştır. Kütüphane, enerji ve su tüketimini optimize eden gelişmiş bir yönetim sistemi kullanarak teknoloji ve sürdürülebilirlik arasındaki ilişkiyi gözler önüne sermiştir. Proje, kitapları uzak mesafedeki vatandaşlara ulaştırmayı amaçlayan yapay zekâ teknolojileri içermekle birlikte, teknolojik çözümlere bağımlılık ve olası iş kayıpları konusunda eleştiriler de almıştır. Cockburn Belediye Kütüphanesi 2016'da yeşil bina ve sürdürülebilir projeleriyle dikkat çekerken, Sun Yat-sen Kütüphanesi 2017'de köklü geçmişe sahip binasını ekolojik ilkeler doğrultusunda yeşil bir kütüphaneye dönüştürmesiyle ödüllendirilmiştir (IFLA, 2016; 2017; 2018; 2024).

- *Yenilikçi hizmetler ve programlar:* Kütüphaneler, çevre eğitimi, sürdürülebilirlik atölyeleri, tohum kütüphaneleri ve eko-farkındalık etkinlikleri gibi hizmetleriyle dikkat çekmiştir. Yenilikçi hizmetler ve programlar konusunda önemli örnekler arasında İspanya'daki Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi, Finlandiya'daki Oulu Şehir Kütüphanesi, Almanya'daki Stadtbibliothek Bad Oldesloe ve Kanada'daki West Vancouver Memorial Kütüphanesi yer almaktadır. Salamanca Üniversitesi Biyoloji Kütüphanesi, doğa bilimleri ve yeni medya koleksiyonlarıyla akademik ve yerel toplulukları bir araya getirmiş ve düzenlediği çevre konulu geziler, konferanslar ve film serileri ile öne çıkarak 2024 yılında büyük ölçekli projeler kategorisinde yeşil kütüphane ödülünü kazanmıştır. 2021 yılında ödül alan Finlandiya'daki Oulu Şehir Kütüphanesi, çevre bilincini artırmaya yönelik yenilikçi projeleriyle öne çıkmıştır. Kütüphane, "Çevre Elçileri Programı" adı altında personelini çevre konularında eğiterek topluma rehberlik etmelerini sağlamıştır. Düzenli olarak yapılan sürdürülebilir yaşam atölyeleri, pratik sürdürülebilir yaşam becerileri öğretmektedir. Ayrıca kütüphane kullanıcıları için özel geliştirilmiş bir ekolojik ayak izi hesaplayıcı sunulmaktadır. Oulu Şehir Kütüphanesinin bu yaklaşımı, kütüphanelerin çevre eğitimi ve farkındalık yaratma konusundaki potansiyelini gözler önüne sermektedir. Stadtbibliothek Bad Oldesloe, 2017'de kentsel bahçecilik ve topluluk geliştirme çalışmalarısıyla öne çıkarken, West Vancouver Memorial Kütüphanesi 2023'te edebiyat ve iklimi birleştiren "İklim Yazarı Projesi" ile ödül kazanmıştır (IFLA, 2017; 2021; 2023; 2024).
- *Toplum katılımı ve işbirliği:* Yerel toplulukları sürdürülebilirlik çabalarına dahil eden ve diğer kurumlarla işbirliği yapan kütüphaneler ön plana çıkmıştır. Toplum katılımı ve işbirliği alanında başarılı örnekler arasında İrlanda'daki UCD Kütüphanesi, Ukrayna'daki Priorka Çocuk Kütüphanesi, Kanada'daki Edmonton Halk Kütüphanesi, İrlanda'daki Cork Üniversitesi Kütüphanesi, Kolombiya'daki Medellín Halk Kütüphanesi ve yine Kolombiya'daki Biblioteca EPM bulunmaktadır. 2024 yılında UCD Kütüphanesi, "Yaşam Döngüsünün Ötesinde: Kütüphaneler Döngüsel Ekonomiye Destekliyor" projesiyle dikkat çekmiştir. Proje kapsamında, eski kütüphane mobilyaları restore edilerek 52 farklı kuruluşa yeniden dağıtılmış, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine önemli katkı sağlanmıştır. Ukrayna'daki Priorka Çocuk Kütüphanesi de "Ekolojik Alan: Eko-kahramanlar ve Ekolojik Krizden Çıkış Yolu" projesiyle çocuklar arasında çevre bilincini artırmaya yönelik çalışmalarısıyla öne çıkmıştır. 2021 yılında ödül kazanan Kanada'daki Edmonton Halk Kütüphanesi ise toplum katılımı ve yenilikçi programlarıyla dikkat çekmiştir. Kütüphane, BM'nin sürdürülebilir kalkınma hedeflerini destekleyen kapsamlı bir program geliştirmiştir. Bu program çerçevesinde, kütüphane arazisinde kurulan topluluk bahçeleri, yerel gıda üretimi ve eğitim için kullanılmaktadır. 2023 yılında ödül kazanan Kolombiya'daki Biblioteca EPM ise sürdürülebilir kalkınma için eğitim odaklı yaklaşımıyla dikkat çekmiştir. Kütüphane içinde, sürdürülebilirlik konularında interaktif öğrenme deneyimleri sunan merkezler bulunmaktadır. Kütüphane binasında, yenilenebilir enerji kaynaklarının çalışma prensiplerini gösteren canlı demonstrasyonlar yer almaktadır. Ayrıca gençlere yönelik, çevre sorunlarına yenilikçi çözümler geliştirmeyi amaçlayan bir sürdürülebilir inovasyon laboratuvarı kurulmuştur. Biblioteca EPM'nin bu yaklaşımı, kütüphanelerin sürdürülebilir kalkınma eğitiminde oynayabilecekleri kritik rolü göstermektedir (IFLA, 2016; 2019; 2021; 2023; 2024).
- *Yeşil koleksiyonlar ve kaynaklar:* Sürdürülebilirlik temalı koleksiyonlar oluşturan ve dijital kaynakları teşvik eden kütüphaneler değer kazanmıştır. Yeşil koleksiyonlar ve kaynaklar konusunda öne çıkan kütüphaneler arasında Hong Kong Çin Üniversitesi Kütüphanesi, Macaristan'daki Ezüsthegy Kütüphanesi ve İtalya'daki Biblioteca Civica Villa Valle yer almaktadır. Hong Kong Çin Üniversitesi Kütüphanesi, 2017'de sürdürülebilirliği kütüphane stratejisine entegre etmesiyle dikkat çekmiştir. Ezüsthegy Kütüphanesi 2020'de "Eko Köşe" adlı bitki bahçesi ve tohum değişim programıyla ödül kazanırken, Biblioteca Civica Villa Valle 2023'te "Tohum Kütüphanesi" projesiyle öne çıkmıştır (IFLA, 2017; 2020; 2023).
- *Yeşil ofis uygulamaları:* Günlük operasyonlarında çevre dostu uygulamaları benimseyen kütüphaneler de ödüllendirilmiştir. Yeşil ofis uygulamaları alanında İran'daki Tahran Ulusal Kütüphane ve Arşivleri, Macaristan'daki Tatabánya Jozsef Attila İl ve Şehir Kütüphanesi ve Sırbistan'daki Uzice Halk Kütüphanesi örnek gösterilebilir. Tahran Ulusal Kütüphane ve Arşivleri, 2018'de kütüphanelerin yeşil

olup olmadığını değerlendiren yeni bir kontrol listesi geliştirmiştir. Tatabánya Jozsef Attila İl ve Şehir Kütüphanesi aynı yıl sürdürülebilir kalkınma ve ekolojik bilinçlenmeyi artırmayı hedefleyen yenilikçi programlarıyla ödül kazanmıştır. Uzice Halk Kütüphanesi ise 2017'de kısıtlı imkanlarına rağmen yerel gençler arasında çevre bilincini artıran programlarıyla tanınmıştır (IFLA, 2017; 2018).

Ödül alan kütüphanelerin çoğunluğu, bu unsurların en az birini veya birkaçını başarıyla uygulayan projeler sunmuştur. Özellikle sürdürülebilir mimari ve yenilikçi hizmetler, ödül kazanmada öne çıkan faktörler olmuştur. Bu bağlamda, bazı öne çıkan yeşil kütüphane örneklerini daha detaylı incelemek, yeşil kütüphane kavramının pratikte nasıl hayata geçirildiğini anlamak açısından faydalı olacaktır.

IFLA Yeşil Kütüphane Ödülleri, kütüphanelerin sürdürülebilirlik alanındaki çabalarını ve yenilikçi yaklaşımlarını gözler önüne sermektedir. Bu ödüller, dünya genelinde farklı ölçek ve kaynaklara sahip kütüphaneleri tanıyarak, sürdürülebilirliğin her düzeyde mümkün olduğunu göstermektedir. Ödül alan projeler, kütüphanelerin geleneksel rollerinin ötesine geçerek toplum merkezleri, eğitim merkezleri ve çevre bilinci oluşturma noktaları haline geldiklerini ortaya koymaktadır.

Projelerin ortak noktalarından biri, yerel toplulukları sürdürülebilirlik çabalarına dahil etmeleridir. Bu durum, kütüphanelerin toplumsal değişimde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Son yıllarda akıllı teknolojilerin ve dijital çözümlerin sürdürülebilirlik çabalarıyla bütünleştirildiği de dikkat çekmektedir. IFLA Yeşil Kütüphane Ödülleri, dünyanın farklı bölgelerinden kütüphaneleri tanıtarak küresel bir sürdürülebilirlik ağının oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Yıllar içinde projelerin karmaşıklığının ve etkisinin arttığı gözlemlenmektedir. Bu durum, kütüphanelerin sürdürülebilirlik konusunda sürekli olarak kendilerini geliştirdiklerini göstermektedir. Sonuç olarak bu ödüller kütüphanelerin sadece bilgi merkezleri değil, aynı zamanda toplumsal değişimin ve sürdürülebilir kalkınmanın öncüleri olabileceğini ortaya koymaktadır. Kütüphaneler, çevre bilinci oluşturma, toplum katılımını teşvik etme ve sürdürülebilir uygulamaları yaygınlaştırma konusunda büyük bir potansiyele sahip olduklarını kanıtlamaktadır.

2.6. Türkiye’de Yeşil Kütüphane Örnekleri

Türkiye’de yeşil kütüphane anlayışı son yıllarda giderek daha fazla ilgi görmekte ve bu alanda önemli adımlar atılmaktadır. Söz konusu gelişmeleri ve yenilikçi yaklaşımları anlamak için, Rami Kütüphanesi, Uşak Banaz Halk Kütüphanesi ve Koç Üniversitesi Suna Kıraç Kütüphanesi örnekleri, IFLA’nın yeşil kütüphane kriterlerine uygunluk, uluslararası tanınırlık ve sürdürülebilirlik uygulamaları göz önünde bulundurularak incelenecektir.

Rami Kütüphanesi, Türkiye’nin ilk sürdürülebilir kütüphanesi olarak öne çıkmaktadır. İstanbul’daki tarihi Rami Kışlası’nın restorasyonu ile oluşturulan 51.000 metrekaresel kütüphane, yeşil alan yönetimi, çevresel sertifikasyon, su yönetimi ve çevre eğitimi gibi alanlarda önemli uygulamalar gerçekleştirmektedir. 2023 yılında aldığı Biyosfer Sertifikası, kütüphanenin çevresel etkiyi azaltma ve sürdürülebilir bir ekosistem oluşturma çabalarının uluslararası standartlara uygunluğunu tescillemektedir (Taşçı, 2024). Diğer bir proje ise Uşak Banaz Halk Kütüphanesinin “Agro Kütüphane” projesidir. Bu proje, IFLA’nın 2024 yılında Barselona, İspanya’da düzenlenen konferansta 9. IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü’nü alan Türkiye’den tek proje olarak dikkat çekmektedir. “Tüketen Toplumdan Üreten Topluma” sloganıyla yola çıkan proje, kırsal bir bölgede sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek ve toplumu üretkenliğe teşvik etmek amacıyla taşınmaktadır. Geleneksel kütüphane hizmetlerinin ötesine geçen bu yaklaşım, tarım, ekoloji ve sürdürülebilir yaşam pratiklerini kütüphane hizmetleriyle bütünleştirmektedir.

Şekil 1: Rami Kütüphanesi Biyosfer sertifikası (Rami Kütüphanesi, 2024)

Agro Kütüphane, tüm yaş grupları arasında sürdürülebilirlik bilincini artırmakta ve çevreye duyarlı uygulamaları teşvik etmektedir. Çevre, ekonomi ve sosyal sürdürülebilirlik stratejilerini kütüphane işlevleriyle birleştiren proje, teorik öğrenme olanaklarını genişletmek için kütüphane bitişindeki alanı bir topluluk bahçesine dönüştürmüştür. Projenin temel hedefi, kütüphanenin hizmet verdiği topluluğa ürün yetiştirme ve paylaşma, gıda okuryazarlığı ve sürdürülebilir bahçecilik öğretme imkânı sağlamaktır. Bu yaklaşımıyla kütüphane, karbon ayak izini azaltma ve çevre eğitimini teşvik etme yolları arayarak toplum odaklı sürdürülebilirlik çabalarına güçlü bir model oluşturmaktadır (IFLA, 2024). Koç Üniversitesi

Şekil 2: Uşak Banaz Halk Kütüphanesi görseli (Çakın, 2024)

Suna Kıraç Kütüphanesi, BM'nin sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda geliştirdiği projelerle diğer iki örnekten farklı bir yaklaşım sergilemektedir. Akademik bir kütüphane olarak sürdürülebilir kalkınma hedefleri rehberi hazırlaması, mevcut konu rehberlerini bu hedeflerle ilişkilendirmesi ve aktif bir Sürdürülebilirlik Komitesi bulundurması ile öne çıkmaktadır. Bu çok yönlü yaklaşım, kütüphane kaynaklarının sadece bilgi verici değil, aynı zamanda küresel sürdürülebilirlik çabalarına da katkıda bulunmasını sağlamaktadır. Proje, akademik kütüphanelerin sürdürülebilirlik ve küresel kalkınma hedeflerine katkıda bulunma potansiyelini somut olarak ortaya koymaktadır (Yavuzdemir, 2024). Bu örnekler, Türkiye'de yeşil kütüphane anlayışının giderek daha fazla benimsendiğini ve uygulamaya konulduğunu göstermektedir.

Şekil 3: Kirsal kütüphane ağı görseli (Yavuzdemir, 2024)

IFLA'nın bu projeleri tanıması ve ödüllendirmesi, Türkiye'deki kütüphanelerin sürdürülebilirlik alanındaki çabalarının uluslararası düzeyde de takdir edildiğini ortaya koymaktadır. Bu projeler, diğer kütüphaneler için de ilham kaynağı olmakta ve Türkiye'de yeşil kütüphane hareketinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Yeşil Kütüphane Hareketi, 1990'lı yılların başından itibaren kütüphanelerin çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliği benimseyen yapılar haline gelmesi yönünde önemli bir girişim olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareket, özellikle Kuzey Amerika ve Avrupa'da güçlü bir şekilde benimsenmiş ve uluslararası düzeyde önemli başarılar elde etmiştir.

Türkiye'de ise yeşil kütüphane hareketinin henüz gelişme aşamasında olduğu gözlemlenmiştir. Bu alanda daha fazla farkındalık ve eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'deki yeşil kütüphane uygulamalarının gelişimini etkileyen faktörler arasında ekonomik koşullar, yasal düzenlemeler ve kurumsal yapılar gibi çeşitli etkenler bulunmaktadır.

Yeşil kütüphaneler, sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşmada önemli bir araç haline gelmiştir. Kütüphaneler, toplumun bilinçlenmesinde ve sürdürülebilir bir geleceğin inşa edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'deki yeşil kütüphane uygulamalarını geliştirmek için benimsenmesi gereken stratejilere ilişkin aşağıda birtakım öneriler sunulmaktadır:

- *Politika geliştirme ve farkındalık artırma:* Kütüphaneler, çevresel sürdürülebilirlik politikalarını geliştirmeye odaklanabilir. Yeni yapılacak kütüphane binaları için ve mevcut binalarda yapılacak tadilatlar sırasında, yeşil bina unsurları göz önünde bulundurulabilir. Kütüphaneler bünyesinde düzenlenecek eğitim programları, atölye çalışmaları ve seminerlerle, toplumun farklı kesimlerine çevre dostu davranışlar konusunda rehberlik edilebilir.
- *Enerji yönetimi ve verimlilik:* Kütüphanelerde enerji verimliliği sağlamak için pratik ve uygulanabilir adımlar atılabilir. Enerji tasarrufu sağlayan yeşil ofis uygulamaları benimsenebilir (örneğin, gereksiz

aydınlatmaların kapatılması, sensörlü aydınlatma sistemlerinin kullanılması). Doğal havalandırma sistemleri ve güneş ışığından maksimum fayda sağlayacak düzenlemeler yapılabilir.

- *Sürdürülebilir koleksiyon yönetimi*: Basılı materyaller yerine dijital kaynakların kullanımı artırılabilir, bu da kâğıt tüketimini azaltır ve karbon ayak izini düşürür. Materyal geri dönüşüm programları oluşturulabilir. Mümkün olduğunca çevre dostu malzemelerle basılmış kitapların teminine öncelik verilebilir.
- *İşbirliği ve ağ kurma*: Yerel çevre kuruluşlarıyla ortak projeler geliştirilebilir. Ulusal düzeyde kütüphaneler arası işbirliği ve deneyim paylaşımı artırılabilir. Uluslararası konferanslar ve işbirliği platformlarına katılım sağlanarak bilgi ve deneyim paylaşımı artırılabilir.
- *Yeşil kütüphane teknolojilerinin kullanımı*: Enerji verimli aydınlatma sistemleri ve su tasarrufu sağlayan cihazlar gibi erişilebilir ve uygulanabilir teknolojiler kullanılabilir. Mevcut bina yönetim sistemleri, imkanlar dahilinde daha verimli hale getirilebilir.
- *Sürdürülebilirlik performans değerlendirmesi*: Kütüphanelerin sürdürülebilirlik çabalarının etkili bir şekilde izlenmesi ve değerlendirilmesi için düzenli performans değerlendirmeleri yapılabilir. Bu değerlendirmeler, kütüphanenin çevresel hedeflerine ne ölçüde ulaştığını, enerji ve su tüketimini, geri dönüşüm oranlarını ve diğer çevresel göstergeleri içerebilir.

Sonuç olarak bu çalışma Yeşil Kütüphane Hareketi'nin küresel gelişimini ve IFLA Yeşil Kütüphane Ödülü alan kütüphanelerin öne çıkan uygulamalarını inceleyerek hareketin Türkiye'deki kütüphanecilik alanına yansımalarını ve potansiyel katkılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. Türkiye'deki kütüphanelerin sürdürülebilir ve çevre dostu uygulamalarının mevcut durumuna ışık tutmaya çalışan bu araştırma, alanda farkındalık yaratma, pratik stratejiler önerme ve yerel koşullara uygun inovasyonları teşvik etme potansiyeli taşımaktadır. Bu bağlamda çalışmanın, Türkiye'de kütüphanecilik alanının gelişimine katkıda bulunması ve toplumsal çevre bilincinin artırılmasına destek olması beklenmektedir. Gelecekteki araştırmalar için, Türkiye'ye özgü yeşil kütüphane modellerinin geliştirilmesi ve uzun vadeli etki değerlendirme yöntemlerinin oluşturulması önerilmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Yazarların ORCID ID'leri / ORCID IDs of the authors

Ali KAVAK 0000-0001-5329-2420

Kaynaklar / References

- Akbulut, M., Alaca, E., Büyükoçulpan, T., Cevher, N., Kurbanoglu, S., Soylu, D. Ve Yıldırım, B. F. (2018). Üniversite kütüphanelerinde yeşil (çevreci) yaklaşımlar: Türkiye genelinde bir araştırma. *Bilgi Dünyası*, 19(2), 203-230.
- Akkaya, M. A. (2023). Sürdürülebilirlik kütüphane yakınsamasına bilgi üzerinden farklı bir bakış: Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) ve kütüphaneler. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 113-141. <https://doi.org/10.54558/jiss.1223912>
- Akkaya, M. A. ve Yıldırım, Z. (2020). Kütüphaneler ve sürdürülebilirlik ilişkisi: Genel bir değerlendirme. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Karatekin Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 8(1), 18-46. <https://dergipark.org.tr/en/pub/karefad/issue/54628/685740>
- ALA. (2001). *Libraries build sustainable communities*. <http://www.ala.org/ala/mgrps/rts/srrt/foe/lbse/librariesbuild.cfm>
- ALA. (2007). *AASL National Conference is "Going Green"*. <https://www.ala.org/news/news/pressreleases2007/august2007/aaslgg07>
- ALA. (2008). *Task Force on the Environment: Social Responsibilities Round Table: American Library Association*. <http://www.ala.org/ala/mgrps/rts/srrt/foe/taskforceenvironment.cfm>
- ALA. (t.y.). *Sustainability and Libraries: ALA and Sustainability*. <https://libguides.ala.org/SustainableLibraries>
- Aldrich, R. S. ve Kropp, L. G. (2023). Libraries Are Sustainability Leaders. K.C. Williams-Cockfield and B. Mehra(Ed.) *How Public Libraries Build Sustainable Communities in the 21st Century (Advances in Librarianship, Vol. 53)* içinde (ss. 249-261). Emerald Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S0065-283020230000053023>
- Aldrich, S. R. (2024, 22 Nisan). *Sustainable libraries in 2035: Refuge. Resistance. Resilience. Regeneration* (Chapter 3) [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ozLk8GGK5IE>
- Antonelli, M. (2008). The green library movement: An overview and beyond. *Electronic green journal*, 1(27), 1-11. <https://escholarship.org/uc/item/39d3v236>
- Antonelli, M. (2020). The green library movement: an overview and beyond (Part II). *Scientific and Technical Libraries*, (6), 81-94. <https://doi.org/10.33186/1027-3689-2020-6-81-94>
- Arıcı, G. ve Arısal, M. (2021). Sürdürülebilir mekân olarak kütüphaneler için kavramsal bir model önerisi. *Journal of History School*, 53, 2922-2956. <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.51993>
- Aslan, S. A. (1994). Çevreci kütüphanecilik. *Türk Kütüphaneciliği*, 8(2), 83-86.
- Association of University Leaders for a Sustainable Future. (1990). The Tallories Declaration. In *Report and Declaration of the Presidents Conference*. <https://ulsf.org/talloires-declaration/>
- Atton, C. (1993). Green librarianship: a revolt against change. *Assistant Librarian*, 86(11), 166-167.
- Aulisio, G. J. (2013). Green libraries are more than just buildings. *Electronic green journal*, 1(35), 1-10. <https://doi.org/10.5070/G313514058>
- Bayat, F. ve Küçükali, U. F. (2021). Sürdürülebilirlik bağlamında yeşil binaların ulusal ve uluslararası örnekler üzerinden incelenmesi. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 16(64), 321-347.
- Beyeler, F., Beglinger, N. ve Roder, U. (2009). Minergie: the Swiss sustainable building standard. *Innovations: Technology| Governance| Globalization*, 4(4), 241-244
- Bilgili, M. Y. ve Topal, A. (2021). Sürdürülebilir yükseköğretim kurumları oluşturulmasında Talloires Deklarasyonunun rolü ve önemi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2), 417-424. <https://dergipark.org.tr/en/pub/higheredusci/issue/64749/889580>
- Binalarda Ekolojik ve Sürdürülebilir Tasarım [BEST] (2024). *Binalarda Ekolojik ve Sürdürülebilir Tasarım Konut ve Ticari Sertifikası*. Çevre Dostu Yeşil Binalar Derneği. <https://www.cedbik.org/best>
- Brown, B. (2003). The new green standard. *Library Journal*, 128(20), 61-64. <https://go.gale.com/ps/i.do?id=GALE%7CA113855751&sid=googleScholar&v=2.1&it=r&linkaccess=abs&issn=03630277&p=AONE&sw=w>
- Building Research Establishment Environmental Assessment Method [BREEAM]. (2024). *What is BREEAM?* <https://www.breeam.com/>
- Büyüüksal, A. ve Alıcı, O. (2023). Türkiye'deki yeşil bina sertifikasyon süreci ve anket uygulaması. *Uluslararası Sürdürülebilir Mühendislik ve Teknoloji Dergisi*, 7(2), 177-187. <https://dergipark.org.tr/en/pub/usmtid/issue/80956/1403338>
- Cantú, A. ve Anderson, B. (2003). It's not easy being green, but it sure is fun sustainability programming at the Ann Arbor District Library. *Public Libraries*, 42(4), 240-244.

- Cruse, P. (1992). Environmental Impacts. *Green Library Journal*, 1(1), 65-67
- Çakın, H. K. (2024). *Uşak Banaz Public Library: From Consuming Society to Producing Society: Agro Library*[PowerPoint slides]. SlideShare. https://www.slideshare.net/slideshow/ifla-green-library-award-2024-turkey_agro-library/272577590
- Demirtas Dogan, H. ve Gurpinar, B. (2023). Green libraries and the user's perspective: A case study in Turkey. *Sage Open*, 13(4), 1-11. <https://doi.org/10.1177/21582440231211432>
- Dewe, M. ve Clark, A. J. (2016). Library buildings. J.H. Bowman (ed.), *British Librarianship and Information Work 2001–2005* içinde (ss. 372-389). Routledge.
- Eagan, A. (1991). Noise in the library: Effects and control. *Wilson Library Bulletin*, 65, 44-47. <https://eric.ed.gov/?id=EJ423375>
- ERKE Sustainable Building Design & Consultancy. (2023, 7 Eylül). Son 10 yılda türkiye'deki leed sertifikalı bina sayısı [Ekli resim] [Gönderi]. LinkedIn. <https://www.linkedin.com/pulse/son-10-y%C4%B1lda-t%C3%BCrkiyedeki-leed-sertifikal%C4%B1-bina-say%C4%B1s%C4%B1-erketasarim/>
- Fedorowicz-Kruszewska, M. (2021). Green libraries and green librarianship–Towards conceptualization. *Journal of librarianship and information science*, 53(4), 645-654. <https://doi.org/10.1177/096100062098083>
- Fedorowicz-Kruszewska, M. (2021). Green library as a subject of research—a quantitative and qualitative perspective. *Journal of Documentation*, 78(4), 912-932. <https://doi.org/10.1108/JD-08-2021-0156>
- Fialkoff, F. (2008). Green libraries are local. *Library Journal*, 133(1), 8-12.
- Graubner, C. A. ve Schneider, C. (2008). Deutsches Gütesiegel Nachhaltiges Bauen – Herausforderungen für den Mauerwerksbau. *Mauerwerk*, 12(5), 224-234. <https://doi.org/10.1002/dama.200800385>
- Green Building Council of Australia. (2024). *Green Star*. <https://new.gbca.org.au/green-star/>
- Griffis, G. (2023). How repair events in libraries can create socially and ecologically compassionate culture and resilient communities. Williams-Cockfield, Kaurri C., Mehra, B. (eds.), *How public libraries build sustainable communities in the 21st century* içinde (ss. 175-184). Emerald Publishing. <https://doi.org/10.1108/S0065-283020230000053016>
- Gupta, S. (2020). Green library: A strategic approach to environmental sustainability. *International journal of information studies and libraries*, 5(2), 82-92. <https://ssrn.com/abstract=3851100>
- Hauke, P., Latimer, K. ve Werner, K. U. (Eds.). (2013). *The green library-die grüne bibliothek: The challenge of environmental sustainability-Ökologische Nachhaltigkeit in der Praxis* (Vol. 161). Walter de Gruyter.
- Herkes için Kütüphane Ofisi. (2016). Kütüphaneler ve BM 2030 Gündemi'nin Uygulanması. *Türk Kütüphaneciliği*, 30(2), 319-337.
- Ho, C. Y., Chiu, D. K. ve Ho, K. K. (2023). Green space development in academic libraries: a case study in Hong Kong. *Global perspectives on sustainable Library practices* içinde (ss. 142-156). IGI Global.
- Hörning, B (2023). Ellyssa Kroski: 25 ready-to-use sustainable living programs for libraries. Rezension. *Bibliothek Forschung und Praxis*, 47(2), 417-419. DOI: 10.1515/bfp-2022-0083
- IFLA ENSULIB. (t.y.) Environment, Sustainability and Libraries Section. Erişim adresi: <https://www.ifla.org/units/environment-sustainability-and-libraries/>
- IFLA. (2016). *IFLA Green Library Award 2016 Winners announced*. <https://www.ifla.org/news/ifla-green-library-award-2016-winners-announced/>
- IFLA. (2017a). *IFLA Toolkit: Libraries, Development and the United Nations 2030 Agenda (Revised version – August 2017)*. <https://www.ifla.org/es/publications/ifla-toolkit-libraries-development-and-the-united-nations-2030-agenda-revised-version-august-2017/>
- IFLA. (2017b). *IFLA Green Library Award 2017 Winners Announced*. Erişim adresi: <https://www.ifla.org/news/ifla-green-library-award-2017-winners-announced/>
- IFLA. (2018). *IFLA Green Library Award 2018 Winners Announced*. <https://www.ifla.org/news/ifla-green-library-award-2018-winners-announced/>
- IFLA. (2019). *IFLA Green Library Award 2019 Winners Announced*. <https://www.ifla.org/ifla-green-library-award-2019-winners-announced/>
- IFLA. (2020). *IFLA Green Library Award 2020 Winners Announced*. <https://www.ifla.org/news/ifla-green-library-award-2020-winners-announced/>
- IFLA. (2021). *6th IFLA Green Library Award 2021 Results*. <https://www.ifla.org/news/6th-ifla-green-library-award-2021-results/>
- IFLA. (2022). *7th IFLA Green Library Award 2022 Results*. <https://www.ifla.org/news/7th-ifla-green-library-award-2022-results/>
- IFLA. (2023). *8th IFLA Green Library Award 2023 Results*. <https://www.ifla.org/news/8th-ifla-green-library-award-2023-results/>
- IFLA. (2024). *9th IFLA Green Library Award 2024 Results*. <https://www.ifla.org/news/9th-ifla-green-library-award-2024-results/>
- IFLA. (t.y.). *IFLA Green Library Award*. <https://www.ifla.org/g/environment-sustainability-and-libraries/ifla-green-library-award/>
- Ingole, A. R. ve Kumari, S. (2021). Green library: concept, sustainable development, features, importance, standards and overview in Indian scenario. *International Journal of Creative Research Thought*, 9(12), 373-386.
- International Organization for Standardization. (2015). *ISO 14001:2015 Environmental management systems*. <https://www.iso.org/standard/60857.html>
- Jankowska, M. A. (2000). The need for environmental information quality. *Issues in Science and Technology Librarianship*, 26. <http://www.istl.org/00-spring/article5.html>
- Jankowska, M. A. ve Marcum, J. W. (2010). Sustainability challenge for academic libraries: Planning for the future. *College & research libraries*, 71(2), 160-170. doi: <https://doi.org/10.5860/0710160>
- Japan Sustainable Building Consortium. (2006). *Comprehensive assessment system for built environment efficiency*. Japan Sustainable Building

Consortium.

- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Kruse, T. (1992). Recycling Opportunity: Laser Printer Cartridges. *Green Library Journal*, 1(1), 62-64
- Kurbanoğlu, S. ve Boustany, J. (2014). From green libraries to green information literacy. *Information Literacy. Lifelong Learning and Digital Citizenship in the 21st Century: Second European Conference, ECIL 2014* içinde (ss. 47-58). Springer International Publishing.
- Küçükcan, B. (2016). *Sürdürülebilir mimarlık yaklaşımıyla kütüphane binaları*. ÜNAK'15 Sempozyumu, 1-3 Ekim 2015, Ankara, Türkiye. <http://eprints.rclis.org/40522/>
- Küçükcan, B. ve Konya, Ü. (2013). Geleceğe miras: Yeşil kütüphane. 3. Halk Kütüphaneciliği Sempozyumu, 8-10 Mayıs 2013, Muğla, Türkiye <http://eprints.rclis.org/40534/>
- LeRue, J. ve LeRue. (1991). The green librarian. *Wilson Library Bulletin*, 65, 27-33.
- Link, T. (1992). ALA's task force on the environment. *Green Library Journal*, 1(1), 53-54
- Lokhande, R. S. (2022). Green Library: Sustainable Development. *International Journal of Reviews and Research in Social Sciences*, 10(3), 107-110.
- Malode, A. V. (2014). Green Library: An overview. *Research Journal International Multidisciplinary E-Research Journal*, 1(4), 13-16.
- Marrucci, L. ve Daddi, T. (2022). The contribution of the Eco-Management and Audit Scheme to the environmental performance of manufacturing organisations. *Business Strategy and the Environment*, 31(4), 1347-1357.
- Meher, P. ve Parabhoi, L. (2017). Green Library: An overview, issues with special reference to Indian libraries. *International Journal of Digital Library Services*, 7(2), 62-69.
- Moza, E. A. ve Tokman, L. Y. (2015). "Bilişim Teknolojileri" ve "Sürdürülebilir Mimarlık" yaklaşımlarının "Yeni Kütüphane Mimarisi"ne mekansal etkileri. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(208), 33-50. <https://dergipark.org.tr/en/pub/milliegitim/issue/36142/406085>
- Murray, P. (1992). Special libraries and environmental information. *Green Library Journal*, 1(1), 55-58.
- Neale, J. (2008). Go green!. *Library Journal*, 133(1), 46-51.
- Netzwerk Grüne Bibliothek (2024) *Bibliografie grüne bibliothek*. <https://www.netzwerk-gruene-bibliothek.de/bibliografie/?section=1>
- Nikam, S. (2017). Green library: an emerging concept. *Knowledge Librarian*, 4(6), 190-198.
- Odabaş, H., Akkaya, M. A. ve Polat, C. (2020). Kent kültürü ve yaşamında yenilikçi kütüphaneler ve kütüphane hizmetleri. *Arşiv Dünyası*, 7(1), 26-44. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ad/issue/55174/741500>
- Pagore, R. ve Chalukya, B. V. (2022). Green library: An overview. *IP Indian J Libr Sci Inf Technol*, 7(1), 36-39.
- Pinkowski, J. (2007). Keeping track of green libraries. *Library Journal*, 132, 27-30.
- Pope, N. N. (1992). The greening of ALA conferences. *Green Library Journal*, 1(1), 50-52
- Rami Kütüphanesi. (2024). *Rami kütüphanesi'nin sürdürülebilir yolculuğu*. <https://ramikutuphanesi.gov.tr/tr/surdurulebilirlik/surdurulebilir-yolculuk>
- Rebeka, S. A. (2024). National climate action strategy for libraries under development | sustainability. *Library Journal*, 149. <https://www.libraryjournal.com/story/national-climate-action-strategy-for-libraries-under-development-sustainability>
- Rehberger, E. (2023). *Kriterienkatalog Nachhaltigkeit in wissenschaftlichen Bibliotheken*. doi:10.5281/zenodo.7955723.
- Resmî Gazete (2022a). *Binalarda enerji performansı yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına ilişkin yönetmelik* (Sayı: 31755). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/02/20220219-2.htm>
- Resmî Gazete. (2022b). *Binalar ile Yerleşmeler için Yeşil Sertifika Yönetmeliği*. (Sayı: 31864). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220612-1.htm>
- Rome, L. (1991). Celebrating Earth Day all year long. *Wilson Library Bulletin*, 65, 40-43.
- Sawant, U. S. ve Sawant, R. G. (2018). Green Library (GL) and role of green librarian. *International Journal of Creative Research Thoughts*, 6(2), 1668-1671.
- Schaper, L. L. (2003). Public input yields greener library design. *Library Journal*, 128(20), 62.
- Shah, L., Kumar, S. ve Shah, M. K. (2015). Green Libraries in academic Institutions: Need of the hour. *International Journal of Research-Granthaalayah*, 3(9), 1-5.
- Sharma, Pramod (2023). The Role of academic libraries in advancing Sustainable Development Goals (SDGs). *IFLA ENSULIB Newsletter*, 3(2), 18-19
- Steiger, M. L. (1992). Oh, how green is your library. *Green Library Journal*, 1(1), 59-61
- Stenitzer, M. ve Grim, M. (2005). The 'European Energy Award' for sustainable communities. *ECEEE 2005 Summer Study. Energy Savings: What Works and Who Delivers European* içinde (ss. 115 – 117). Council for an Energy-Efficient Economy, Stockholm.
- Şeşen, Y. ve Kuzucuoglu, A. H. (2020). The importance of green libraries in terms of sustainability. *Journal of Balkan Libraries Union*, 7(1), 10-16. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jblu/issue/57955/798279>
- T.C. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. (2022). *Yeşil Sertifika -bina- (YES-TR) değerlendirme kılavuzu*. Binalar ile yerleşmeler için yeşil sertifika yönetmeliği eki. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/06/20220612-1.htm>
- Taşçı, H. S. (2024). Turkey's First Sustainable Library: Rami Library. *ENSULIB Newsletter* 4(1), 18-19. <https://repository.ifla.org/items/ab843a92-1f89-4001-b3f0-60a30e0a722f>
- The National Climate Action Strategy for Libraries Implementation Guide (2024). *The American Library Association (ALA) and The Sustainable Libraries Initiative (SLI)*. <https://www.sustainablelibrariesinitiative.org/national-climate-action-strategy-libraries>

- United States Green Building Council [USGBC]. (2024). LEED rating system. Erişim adresi: <https://www.usgbc.org/leed>
- Vijesh, P. V., Varsha, C., Joy, V. ve Joseph, M. K. (2024). Designing a green library in alignment with the un's sustainable development goal: a case study of rajagiri business school library. *Electronic Green Journal*, 1(49), 1-17. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4767656
- Watson, T. (1991). Finding the trees in the forest: Environmental sources. *Wilson Library Bulletin*, 65, 34-39
- Williams-Cockfield, K. C. ve Mehra, B. (Eds.). (2023). *How public libraries build sustainable communities in the 21st century*. Emerald Publishing Limited.
- Yavuzdemir, M. (2024). *Turkey – Rural library network*. *ENSULIB Newsletter* 4(1), 19-21. <https://repository.ifla.org/items/ab843a92-1f89-4001-b3f0-60a30e0a722f>

Atıf Biçimi / How cite this article

Kavak, A. (2024). Green vision of libraries: Global movement and reflections in Türkiye. *Bilgi ve Belge Araştırmaları Dergisi*, 22, 34–56. <http://doi.org/10.26650/bba.2024.22.1541569>